

ВСП «МУКАЧІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУБІП УКРАЇНИ»

**МІЖВУЗІВСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ КОНФЕРЕНЦІЯ**

***«ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ
ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ КРАЇНИ»***

18 квітня 2024 року

Мукачево

**Відокремлений структурний підрозділ «Мукачівський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування України»**

**МІЖВУЗІВСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ КОНФЕРЕНЦІЯ**

***«ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ
КРАЇНИ»***

18 квітня 2024 року

**Мукачево
2024**

УДК 334; 336.1

У збірнику представлені матеріали міжвузівської науково-практичної інтернет конференції «Формування економічного середовища в умовах війни та післявоєнної відбудови країни».

У збірник увійшли матеріали, що стосуються діяльності фінансово-кредитної системи, економічної і боргової політики країни, проблемам функціонування підприємств в Україні та здійснення управління ними в сучасних умовах, функціонуванню туристичної галузі. У наукових працях збірника також наведені пропозиції щодо вдосконалення функціонування економічної та фінансової системи країни і місце та виклики, що стоять перед закладами вищої освіти в контексті цих змін.

Наукове видання призначене для науковців, практиків, викладачів, аспірантів, студентів, а також для всіх, хто цікавиться даною тематикою.

Усі матеріали публікуються в авторській редакції.

«Формування економічного середовища в умовах війни та післявоєнної відбудови країни» збірник матеріалів Міжвузівської науково-практичної інтернет конференції (м. Мукачево, 18 квітня 2024 року) / ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України». – Мукачево, 2024. 91 с.

УДК 334; 336.1

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

ЗМІСТ

АБРАМОВА А.С. ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	6
БАСАРАБ К.М., ЗАДОРЖНА І. В. СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ	9
БІЛА А. Я. ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	12
БОРИС В. М. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	15
ГАЙДА Г.М. ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ ГОРОХІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	18
ГОТРА Н.Л. УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ	21
ГРУБІНКА І.І. БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ	24
ДАВИДЕНКО С.О., ЗАДОРЖНА І. В. ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСА В УКРАЇНІ У ПОРІВНЯННІ З ПОЛЬЩЕЮ	26
ДЗЯМКО О.Р., МЕЛЬНИК З.Ю. ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ЦІНОУТВОРЮЮЧІ ТА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ	31
ІВАНОВА А. С., ЗАДОРЖНА І. В. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	34
КОЛОДІЙ А.В. ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НБУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ	36
ЛІБА Н.С. СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІКА РЕГІОНУ» ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	39
МАНГУР М.В., ГОТЬКО Н.М. ЕКСПОРТ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В ПЕРІОД ВІЙНИ	41
МИКУЛАНИНЕЦЬ Л.В. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ – ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ	44

ПАВЛИШИНЕЦЬ Н.Л. ВІДНОВЛЕННЯ ТА АДАПТАЦІЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	47
ПАЦКАН І.Ф. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ	49
МЕДВІДЬ І.М., ГРУБІНКА І.І. СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ	52
МЕЛЬНИК С.І., ЗАДОРЖНА І.В. ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	54
МЕТЕНЬКАНИЧ Т.І., РУСИН Є.О. УКРАЇНСЬКА СФЕРА ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	57
НЕГРЯ Є.В., ГРУБІНКА І.І. ПОНЯТТЯ ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ, МЕТОДИ ЙОГО ВИМІРЮВАННЯ.	60
ПРОНТЕКЕР В.Є. РОЛЬ РЕКЛАМИ В ТУРИЗМІ	63
РОСУЛ Д.Р., ПИРИНЕЦЬ М.В. СПОСОБИ ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ	66
РУСАНОВА О.Ю., ЗАДОРЖНА І. В. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	68
СКРИПИНЕЦЬ А.Р., ГРУБІНКА І.І. СТРАХУВАННЯ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ	72
СТАРОСТА А. В., ГРУБІНКА І.І. ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ	74
СТРОЇН К.В., ГРУБІНКА І.І. ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ЙОГО РОЛЬ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	76
ТОФАН І.М. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У МИТНІЙ СПРАВІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	78
ЧИЧКАРЬОВА О., ХИМИЧ Т.В. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА СЕРВІСНІ ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ПОСЛУГ	81
ШАЛАЙКО М.Ю., ПИЛИПЕНКО Л.О. СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЧАТКУ ВІЙНИ	87

АБРАМОВА А.С.

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту,

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Визначальною складовою високого ступеня фінансово-економічного та соціального розвитку будь якої країни виступає рівень ефективності функціонування податкової системи як пріоритетної ланки та джерела фінансових ресурсів країни, покликаних вдало реалізувати всі приналежні урядові функції та завдання.

Податкова система апріорі є відкритим середовищем, яке зазнає постійного об'єктивно-суб'єктивного впливу. Ступінь ефективності реагування на вказані фактори визначається рівнем та якістю моніторинго-превентивними заходами реагування, націленими на мінімізацію та пом'якшення негативного їх впливу та недопущення дестабілізації. Податкова система є пріоритетною складовою фінансової системи та швидко реагує на будь які зміни її стану.

Питання фінансової нестабільності та її вплив є доволі актуальними в усі часи, особливо у період пост пандемій та, зокрема військового стану. Зниження обсягів виробництва та промислового обороту, погіршення стану ділової активності, критично низький рівень експортних операцій зумовили погіршення стану наповнення Державного бюджету України на фоні необхідності додаткових фінансових ресурсів, необхідних для фінансування військової галузі та потреб ЗСУ. Якщо з наслідками світової пандемії уряд та апарат управління знайшов підходи до стабілізації, то повномасштабне військове вторгнення зумовили необхідність перегляду всіх існуючих підходів та інструментарію адаптації всіх ланок економічної сфери життя до змін макроекономічних умов, насамперед, коригування умов оподаткування, оскільки скоротилися податкові бази і відповідно впали обсяги податкових надходжень.

У період фінансової нестабільності податкове регулювання набуває особливого значення, зважаючи на роль податків як інструментів державного фінансового регулювання у рамках вирішення стратегічних завдань відновлення, відбудови ключових ланок економіки та національного господарства, особливо на засадах інноваційного розвитку. Так, одним із завдань податкового регулювання в умовах військового стану стає значне зниження податкового навантаження на платників податків за рахунок зменшення ставок за основними видами податкових платежів. Наразі на початку повномасштабного вторгнення урядом було переглянуто умови оподаткування суб'єктів малого бізнесу, зокрема платників єдиного податку, платників акцизного податку, митних платежів. Введено мораторій на податковий контроль даних суб'єктів господарювання (табл. 1) [1-3].

Таблиця 1

Стимулювання господарської діяльності платників податків України в умовах воєнного стану через призму варіювання регулюючих елементів податкової системи

Показник	Характеристика
Податок на доходи фізичних осіб	- звільнення від оподаткування благодійної допомоги як національної, так і міжнародної
Акцизний податок	- тимчасове зниження ставок оподаткування
ПДВ	- зниження цін на паливо до 7%; - збільшено строки реєстрації податкових накладних
Екологічний податок, плата за землю, податок на нерухоме майно	- тимчасове звільнення від оподаткування за знищене/пошкоджене майно
Спрощена система оподаткування	- можливість несплати єдиного податку (1, 2 група); - перехід 3 групи на сплату податку за розміром 2%; - спрощення переходу із загальної системи оподаткування на спрощену;

	- застосування переплат та авансових внесків при оподаткуванні податку на прибуток в рахунок майбутніх податкових платежів
--	--

Поряд з цим, особливістю фінансової нестабільності є постійні зміни, які часто важко передбачити, прогнозувати та особливо контролювати, забезпечуючи стабільність економічних процесів, потреби бізнесу та соціальні гарантії. Основними проблемними аспектами податкового середовища та податкової системи України в умовах військового стану та супутньої фінансової нестабільності залишається збільшення державних витрат (зокрема оборонної сфери та соціальних гарантій) на фоні зменшення обсягів податкових надходжень (зменшення обсягів господарювання, прибутків та доходів), тимчасовість застосування податкових стимулів, які після завершення кризових умов діяльності важко повертають бізнес до попередніх правил оподаткування, а також корупційні та тіньові аспекти податкових взаємовідносин. Також, важливими питаннями залишаються пошук та запровадження стимулів інвестиційної діяльності, ефективного використання міжнародних зобов'язань (які можуть у перспективі негативно вплинути на особливості реалізації податкової політики в рамках їх виконання). Зазначені умови визначають необхідність перегляду застосування комплексу інструментів та складових податкової системи України в цілях балансування між потребою мобілізації податкових надходжень, необхідних для фінансування державних витрат та мінімізацією рівня податкового навантаження на економіку та громадян України.

Таким чином, постпандемійні умови господарювання та існуючий військовий стан економіки країни зумовив необхідність пошуку шляхів спрощення умов оподаткування бізнесу, підтримки рівня їх ліквідності та податкової платоспроможності, провадження яких дали позитивні результати втримання сталості та відносної економічної рівноваги. Однак, залишаються не вирішеними комплекс завдань, які визначають склад, структуру та рівень функціонування

податкової системи України та здатність її ефективної реакції на мінливість національного середовища.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно: Закон України від 11.04.2023 р. № 3050-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3050-20#Text>.

БАСАРАБ К.М.

*студентка 2 курсу спеціальності 073 «Менеджмент»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Науковий керівник: ЗАДОРЖНА І.В.

*к.е.н., доц., доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

На даному етапі формування внутрішнього середовища держави досить важко утримати стабільність підприємства, адже необхідно організувати як виробництво, так і працівників, а в деяких випадках зробити релокацію підприємства. Отже, у

даному випадку щоб допомогти підприємцям, державний орган управління вирішив перейти на спрощену систему оподаткування.

Спрощена система оподаткування – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів. Система оподаткування містить три групи фізичних осіб-підприємців та різні податки для них такі як:

З 1 квітня 2022 року фізичні особи-підприємці I та II групи, який сплачує єдиний податок мають можливість не платити у період воєнного часу та до завершення. III групи за ставкою 2% із урахуванням не перевищення доходу за минулий календарний період 10 мільярдів гривень. Також, варто зазначити, що при даній ставці необхідно дотримуватись наступних пунктів:

- платник немає податку на додану вартість;
- сплачує єдиний податок до 15 числа кожного місяця;
- подає щоквартальну звітність вказаний період;
- до зазначених платників єдиного податку не застосовуються будь-які обмеження щодо кількості найманих працівників.

Варто зазначити, не зможуть стати платниками єдиного податку III групи суб'єкти господарювання, які: організують та проводять азартні ігри, лотереї та парі; займаються обміном іноземної валюти; виробляють, експортують, імпортують та продають підакцизні товари; здійснюють видобуток та реалізацію корисних копалин; займаються певними видами фінансової діяльності, зокрема страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, страхові компанії, інвестиційні фонди і компанії тощо.

Щоб перейти з загальної системи оподаткування на спрощену потрібно подати заявку до останнього числа будь-якого місяця. І тоді переходять I та II групи автоматично, а III група ще треба додаткову заяву.

Наступний податок ЄСВ, який дає можливість не платити ФОП 2-ї та 3-ї групи, і юридичні особи 3-ї групи. Протягом періоду дії воєнного стану та протягом 3

місяців після його припинення штрафи та пеня за порушення у зв'язку зі сплатою ЄСВ – не застосовуються.

Розглянемо ще один податок ПДВ він нараховується на пальне та нафтопродукти під час дії воєнного стану на імпорт та постачання бензинів моторних, важких дистилатів, скрапленого газу, нафти та сирих нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних порід (мінералів), передбачено пільгову ставку з ПДВ у розмірі 7%.

Також поширюється на операції з ввезення та постачання на митній території України спеціальних засобів індивідуального захисту та бронежилетів для добровольчих формувань територіальних громад, утворених відповідно до законів України. І не сплачення даного податку в період воєнного стану не нараховується як заборгованість.

Акцизний податок для нафтопродуктів та паливних продуктів встановлено нульовий податок. І не зобов'язує оплату податку підакцизних товарів які йдуть на допомогу державі, правоохоронним органам, оборони держави.

У надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується земельний податок та плата за землю державної та комунальної власності за землю та паї, що розташовані на територіях проведення бойових дій, тимчасово окупованих територіях, на яких засмічені вибухонебезпечними предметами або на яких наявні фортифікаційні споруди.

Податкові перевірки відбуваються двох видів:

- Фактичні на підставі порушення законодавства через банківські операції.
- Камеральні на підставі сформованої заяви про бюджетне відшкодування ПДВ в декларації.

Отже, аналізуючи внутрішнє середовище держави, перехід на спрощену систему оподаткування може стати стратегічним рішенням для забезпечення стабільності підприємств. Податкові пільги та звільнення від сплати певних податків під час воєнного стану сприяють полегшенню фінансового тиску на бізнес та збереженню його функціонування. Однак важливо урахувати та виконувати всі умови та

обмеження, пов'язані із спрощеною системою оподаткування, для ефективного використання цієї можливості і уникнення податкових перевірок.

Список використаних джерел:

1.Єдиний податок для фізичних осіб-підприємців URL:
<https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/>

2.Податки під час війни: все, що треба знати бізнесу URL:
<https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/7/685375/>

БІЛА А. Я.

Здобувачка ОПП Фінанси, банківська справа та страхування Тернопільського кооперативного фахового коледжу

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Однією з найбільш актуальних проблем розвитку економічних систем є підвищення доступності фінансових послуг. Ця проблема перебуває під постійною увагою міжнародних організацій: МВФ, Світового банку, ОЕСР, Базельського комітету з питань банківського нагляду, Ради з фінансової стабільності та ін. Питання фінансової інклюзивності знайшли відображення в роботах як українських учених та і зарубіжних вчених, однак проблема і надалі залишається важливим напрямом наукових досліджень як на національному, так і на міжнародному рівнях, оскільки саме від рівня доступності фінансових послуг залежать якість і динаміка економічного зростання країни.

Фінансова інклюзивність характеризує рівень доступності для роздрібних споживачів таких фінансових послуг як грошові перекази та платежі, послуги із заощадження, кредитування, страхові послуги [1].

Основними поняттями фінансової інклюзивності є фінансове охоплення та фінансове виключення.

Поняття фінансового охоплення базується на відсутності різного роду цінових і нецінових перешкод щодо отримання споживачами доступу до базових фінансових послуг.

Показник фінансового виключення є протилежним за змістом та характеризує унеможливлення доступу споживачів до базових фінансових послуг, які відповідають їх потребам, через наявність різного роду перешкод та ускладнень. Фінансове виключення виникає через існування певних перешкод, серед яких є: добровільне виключення (відсутність попиту, культурні та релігійні причини); примусове виключення (військові дії, стихійні лиха, високий ризик, обмежений продуктивний ряд, недостатній дохід, дискримінація за різними ознаками). Відповідно, та частина дорослого населення, що не отримує фінансових послуг взагалі чи не має до них доступу, перебуває поза фінансовим обслуговуванням [1].

USAID визначено наступні критерії вимірювання рівня фінансової інклюзії споживачів: «знання щонайменше 5 фінансових продуктів; придбання продукту упродовж останнього року; звернення до родини/друзів з проханням позичити гроші або взяти їх на зберігання».

За знанням фінансових продуктів у довоєнні роки в Україні лише 79% населення змогло їх визначити тоді як середній показник по країнах світу становило 84,5%. За придбанням продуктів Україна зайняла показник 57%, що дещо вище середнього значення яке становило 44%. Однак таке значення є вкрай низьке для повноцінної фінансової інклюзії в країні. В рамках дослідження за проханням позичити гроші зверталися 21% громадян при тому, що середнє значення за цим показником складає 19% [2, с. 137-138].

Стрімке зростання кількості банкоматів, активний розвиток банківських послуг на основі використання платіжних карток свідчать про формування сучасної платіжної інфраструктури в багатьох країнах світу, в т.ч. в Україні. Інституційні зміни, які відбуваються у вітчизняному банківському секторі, обмежили спектр основних видів фінансових послуг для широких верств населення, насамперед, у

сільській місцевості. Так, у 2022 році, переважно через вплив війни в Україні було скорочено кожне п'яте банківське відділення. На початок 2022 року було 6680 відділень, на кінець залишилось 5331. Скорочення банківської мережі триває багато років поспіль: за останні 5 років вона зменшилась удвічі, 10 років майже учетверо [3].

Постачальники технологій і банківських вже вивчають можливості вирішення цієї проблеми, так само як і державні органи в ряді країн, що приймають відповідні рішення на законодавчому рівні. Перед ними стоїть завдання створити реальні можливості для надання банківських послуг тим групам населення, які не можуть користуватися ними в повному обсязі. Вирішення цих питань безпосередньо пов'язано з вирішенням двох взаємозалежних проблем, по-перше, розширення сфери комунікацій фінансових установ з широким спектром фінансових послуг з метою підвищення відкритості, доступності і прозорості. По-друге, підвищення рівня фінансової освіти та фінансової грамотності населення.

Національний банк України втілювали Стратегію розвитку фінансового сектору України впродовж 3,5 років. Метою формування та реалізації Стратегії було забезпечення подальшого реформування та розвитку фінансового сектору України відповідно до провідних міжнародних практик й імплементації заходів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС й іншими міжнародними зобов'язаннями України. Дорожня карта реалізації Стратегії виконана на 47% [3].

У липні 2023 року Рада фінансової стабільності замінила довоєнну Стратегію розвитку фінансового сектору України на нову, яка базується на поточному контексті, зважає на підвищені ризики та невизначеність, ураховує чинники воєнного стану на умови функціонування фінансової системи.

Стратегія ґрунтується на поліпшенні якості фінансових послуг для споживачів, які вже мають до них доступ, та розширення надання базових фінансових послуг тій частині населення, яка немає доступу до неї взагалі [3].

Отже, одним із важливих економічних процесів саме для відновлення національної економіки є фінансова інклюзивність. Забезпечення доступності фінансових послуг сприятиме відновленню країни, а, власне, фінансова інклюзивність стане поштовхом розвитку

Список використаних джерел:

1. Краус К.М., Краус Н.М., Поченчук Г.М. Інституціональні аспекти та цифровізація фінансової інклюзії в національній економіці. 2022. № 2. с. 18-28
2. Науменкова С., Міщенко С. Цифрова фінансова інклюзія: можливості та обмеження для України. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. № 1-2. 2020. с. 133-149
3. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>

БОРИС В. М.

викладач - методист ВСП «Стрийський фаховий коледж
Львівського національного університету природокористування»

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

На сучасному етапі розвитку економіки регіонів України в умовах децентралізації влади та формування нових об'єднаних територіальних громад (ОТГ) підприємницький сектор регіонів потребує особливої уваги з боку державних органів управління, оскільки доволі сильно змінюються інституційні умови його функціонування, що становить доволі складну організаційно-господарську проблему, яка потребує детального вивчення та надання науково обґрунтованих рекомендації щодо підтримки розвитку бізнесу на регіональному рівні. [2, с. 1].

Практика господарської діяльності породила цілі набори інструментів підтримки бізнесу, які можуть бути класифіковані за різними ознаками. На основі аналізу наукових публікацій з підтримки розвитку бізнесу можемо виділити адміністративно-правові, фінансово-економічні, інформаційно-консалтингові та соціокультурні інструменти підтримки розвитку бізнесу в регіоні. Групи інструментів формують методи підтримки, а з іншого боку – тому чи іншому методу властиві певні напрями.

Та зараз ми маємо значно складніші проблеми, що пов'язані із війною в Україні, яка завдала вже колосальних втрат економіці окремих підприємств та економіці країни в цілому.

Відновлення української економіки залежить від активізації роботи українського бізнесу. У 2023р. 761 підприємство перемістилось у безпечні регіони від старту програми релокації, 588 з них уже працюють на новому місці. Ще 274 компанії шукали придатну локацію або спосіб транспортування.

Найбільше бізнесів релокувалися з Харківської області – 193 підприємства, Київської – 180, Донецької – 106, Дніпропетровської – 27, Запорізької – 26.

Найчастіше підприємці обирали переїзд до Львівської області (30 %). Також бізнес переміщується до Закарпатської (17 %), Чернівецької (11 %), Івано Франківської (8 %), Тернопільської (7 %), Хмельницької (7 %) областей.

Уряд всебічно підтримує підприємницьку діяльність та здійснює заходи щодо усунення перешкод для розвитку бізнесу. Зміни податкового законодавства, розвиток державних програм та запровадження нових фінансових інструментів відновлення бізнесу дають змогу посилити підприємницьку активність навіть в умовах війни. Це відбивається на позитивній динаміці кількості зареєстрованих бізнесів - з моменту початку повномасштабної війни було зареєстровано близько 170 тис. нових ФОПів [2, с. 2].

Основними напрями держави для пом'якшення впливу на бізнес під час війни є:

1. Створення податкових умов для ведення бізнесу е-резидентів України. Діє закон України № 2654–IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів» (законопроект № 5270), який передбачає спеціальний статус для іноземців щодо ведення бізнесу в Україні [3, с. 2].

2. Фінансова підтримка бізнесу. Уряд затвердив постанову, згідно з якою підприємства, які через війну втратили свої виробничі потужності, зможуть отримати кредит [3] на відновлення виробничих потужностей під 9 % терміном до 5 років на суму до 60 млн грн (без урахування раніше виданих кредитів за програмами держпідтримки). Виконання зобов'язань за такими кредитами частково (до 80 %) забезпечуватиме державна гарантія.

Програма передбачає видачу кредитів на інвестиційні цілі або на фінансування оборотного капіталу новим чи оновленим підприємствам, розташованим не ближче ніж за 50 км до лінії бойових дій.

3. Грошово-кредитна сфера. Протягом дії воєнного стану Національний банк України продовжує реалізацію комплексу взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підтримання фінансової стійкості держави та регулювання фінансового сектору

4. Бюджетна політика. В умовах обмежених можливостей надходження коштів до державного та місцевих бюджетів, уряд України у 2023 р. продовжував працювати над задоволенням першочергових потреб держави у сфері національної безпеки та оборони й соціальної підтримки населення.

5. Податкова та митна політика. Досягнуто значного євроінтеграційного прогресу одночасно в податковій та митній політиці. У податковій політиці Державна податкова служба України (ДПС) приєдналася до Багатосторонньої угоди CRS. Міністерство фінансів України презентувало відповідний законопроект для міжнародного автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки для

податкових цілей. Окрім того, ДПС започаткувала комунікаційні податкові платформи на регіональному рівні [2, с. 3 - 4].

Враховуючи, що війна тимчасове явище, окреслено найважливіші напрями організаційно-економічного розвитку, реалізація яких дозволить пом'якшити проблеми інституціалізації інструментів підтримки бізнесу на регіональному рівні та справитися з викликами у цій сфері.

Список використаних джерел:

1.Власова Н. О. Вплив макроекономічних факторів на фінансові результати підприємств промисловості. Соціальна економіка. 2018. Вип. 56. С. 18–26. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2018_56_4

2.Головна. Медіацентр. Коментарі експертів. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні. 2024р.

3.Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо особливостей оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів» від 06.10.2022р.

ГАЙДА Г.М.

викладач ВСП «Горохівський фаховий коледж ЛНУП»

ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ ГОРОХІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Війна в Україні суттєво вплинула на аграрний сектор країни, змусивши аграріїв змінити свої пріоритети. Через блокування портів, пунктів пропусків з деякими європейськими країнами та пошкодження інфраструктури експорт української аграрної продукції значно скоротився. Це призвело до переорієнтації виробництва на внутрішній ринок, де спостерігається дефіцит деяких продуктів харчування.

Війна створює велику невизначеність щодо майбутнього аграрного сектору України. Це робить планування та інвестування складним завданням для аграріїв.

Незважаючи на всі складнощі, український аграрний сектор продовжує працювати. Аграрії роблять все можливе, щоб забезпечити країну продовольством, а також зберегти свій експортний потенціал.

Уряд України вживає заходів для підтримки аграрного сектору в умовах війни. Це включає фінансову допомогу, спрощення доступу до кредитів, а також допомогу з логістикою.

В умовах повномасштабної збройної агресії РФ державна аграрна політика має бути максимально заохочувальною для забезпечення стійкості сільськогосподарського виробництва й збереження ефективності ланцюгів «виробництво – перероблення – зберігання – постачання населенню харчових продуктів».

Втім, однією з ключових проблем для розвитку бізнесу залишається пошук фінансування.

Досить актуальними для українських аграріїв стають іноземні та державні програми підтримки бізнесу, які вміло використовують аграрні підприємства Волинської області.

В Україні діє урядова програма безповоротних грантів «eРобота». З їхньою допомогою можна заснувати сад, виноградник, ягідник чи теплицю. У 2023 році волинські аграрії залучили 55,2 млн грн грантових коштів. Таким чином в області створено 150 нових робочих місць.

Прикладом вмілого управління по залученню іноземних та державних інвестицій є Горохівська громада, на рахунку якої є 28 реалізованих та 8 планових проєктів, серед них економічні і цифрові проєкти, молодіжні та культурні ініціативи, медицина та екологія, а також проєкти для малого бізнесу в аграрній сфері.

Один із них - Горохівське фермерське господарства «Волинський сад», яке в 2023 році отримало 3,5 мільйона гривень грантових коштів на будівництво теплиць.

З 2012 року підприємство спеціалізується на садівництві, зокрема, вирощуванні яблунь та вишні. Теплиці – новий напрям діяльності, який вирішив розвивати, дізнавшись про можливість отримання гранту від держави.

Тож минулого року підприємець подав заявку через портал «Дія» та одержав грантові кошти, які спрямував на будівництво модульних теплиць. За умовами програми 70% вартості проєкту покрила держава, ще 30% коштів додав фермер.

Поряд із господарством підприємець побудував твердопаливний котел потужністю 1 МВт, який працює на гранулах із соломи та буде забезпечувати сталу температуру в теплицях.

Завдяки проєкту на площі 0,8 га завершується будівництво 11 теплиць. Одна із них – теплиця-розсадник вже функціонує. У закритому ґрунті висаджено перші саджанці огірка, врожай якого очікують на початку травня.

В 2022 році підприємець отримав грант в сумі 10000 доларів США на облаштування холодильної камери для зберігання 200 тонн плодово-ягідної продукції.

За підтримки Проєкту USAID «ГОВЕРЛА», Горохівська громада на Волині покращила управління землею та реєстр муніципального майна. Проєкт надав місту геодезичне обладнання, яке допомогло громаді провести ретельну інвентаризацію земель. Крім того, обладнання дозволило громаді виконати роботу власними силами, не залучаючи зовнішніх підрядників.

У результаті громада наразі перебуває на завершальному етапі переговорів з американською компанією щодо створення 23-гектарного індустріального парку, де будуть заводи з переробки сільськогосподарської продукції, що використовуватимуть відновлювальну енергію. Угода передбачає створення понад 200 робочих місць.

Список використаних джерел:

1. Центр досліджень аграрної економіки: <http://www.iae.org.ua/>
2. Сайт «Волинська обласна державна адміністрація» <https://voladm.gov.ua>
3. Сайт «Горохівська міська територіальна громада» <https://gorokhivrada.gov.ua/>

ГОТРА Н.Л.

викладач економічних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ

Економіка України вже два роки потерпає від кривавої війни Росії проти нашої держави. І весь цей час вітчизняний бізнес намагається триматися на плаву. Підприємцям довелося, оговтавшись від шоку початку повномасштабного вторгнення, підлаштовуватися до нових суворих умов.

Безліч бізнесів понесли великі збитки, особливо на початку великої війни. Звісно, є підприємці, які втратили все, – через жорстокі руйнування та окупацію частини наших територій. Але в цілому бізнес намагався вижити та продовжити роботу, попри всі старання рашистів зруйнувати нашу економіку – як бойовими діями, так і енергетичною кризою.

Падіння національної економіки за підсумками 2022 року склало безпрецедентні 30,4 відсотка, а споживча інфляція становила 26,6 відсотка, що означає здорожчання товарів і послуг в Україні в середньому на чверть. Відбулася і значна девальвація національної валюти – з 29 грн/дол. перед вторгненням до 40 грн/дол. станом на зараз на готівковому валютному ринку, що теж не могло не позначитися на вартості товарів і послуг.

Крім значного падіння добробуту та зростання цін, з початку війни бізнес практично втратив можливість вести зовнішньоекономічну діяльність: певні кордони, зі зрозумілих причин, були закриті, так само була паралізована робота вітчизняних морських портів, а можливості західного кордону були значно

обмежені. Крім того, з України за кордон виїхало 8 млн осіб, рятуючись від бойових дій, а всередині країни майже 5 млн людей стали внутрішніми переселенцями.

В цих складних умовах більшість українців намагалися згуртуватися та підтримати вітчизняну економіку, невід'ємною частиною якої є бізнес. Так, багато людей почали віддавати перевагу товарам місцевих виробників, більшої популярності набувають саме українські бренди.

Цьому сприяє і відмова від російських та білоруських товарів, які раніше, на жаль, займали частину полиць в місцевих магазинах і цілі торговельні площі у ТРЦ. Українці перестали підтримувати економіку агресора грошима. А ще зараз все більше людей прискіпливо вивчають і діяльність іноземних компаній: якщо вони не покинули ринок нашого ворога, багато хто відмовляється від їхніх товарів. І часто на користь українських, адже наші виробники, як ніколи, потребують підтримки.

Те, що війна завдала величезних збитків підприємцям, красномовно говорять цифри. За даними Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА), у 83 відсотків компаній-членів асоціації відбулося падіння бізнесу у 2022 році. При цьому у 29 відсотків опитаних відбулося падіння до 20 відсотків, у понад половини – падіння на 21 відсоток і більше. І тільки у 6 відсотках опитаних компаній не було змін, а ще 11 відсотків змогли похвалитися зростанням доходів у такий складний рік.

У Київській школі економіки підраховали загальні втрати українських підприємств від війни. За оцінками фахівців, загальна сума прямих збитків підприємств (включно з державними) складає 13 млрд доларів, а загальні непрямі збитки оцінюються у понад 33 млрд доларів. Для відновлення підприємств же потрібно майже 25 млрд доларів.

Окрім падіння доходів, звісно, відбулися безліч інших змін, що негативно позначилися на роботі підприємців та суттєво ускладнили можливості ведення діяльності. І один з найяскравіших прикладів – атаки на енергетичні об'єкти, що

призвели до масових тривалих відключень електроенергії, з якими довелося зіткнутись усім українцям останні п'ять місяців.

Російські обстріли призводять до переривання робочих процесів, скорочення кількості продуктивних годин, складнощів у плануванні, накопичення втоми співробітників, зростання витрат через використання генераторів та до інших негативних наслідків для операційної роботи компаній.

Повномасштабне російське вторгнення стало неабияким викликом для української економіки та змусило власників бізнесів радикально змінювати формат роботи. Так, деякі бізнеси взагалі припинили свою діяльність, дехто тимчасово зупинив роботу, а дехто підлаштувався під воєнні реалії та намагається розвиватися. Однак, в цілому, наразі головною задачею бізнесів є виживання.

Найбільшими проблемами, з якими зіткнувся бізнес на початку війни, – це логістика, проблема доставки закордонних товарів та й взагалі виїзд за кордон, валютні розрахунки та невизначеність у майбутньому

Серед інших викликів - перебої зі зв'язком та інтернетом та проблеми з бронюванням співробітників та виїздом за кордон: у 88 відсотків компаній є мобілізовані працівники, а у третини були мобілізовані критичні спеціалісти, здебільшого це ІТ фахівці, інженери та інші представники технічних спеціальностей.

З 24 лютого 2022 року основними викликами для підприємців стали падіння попиту та неплатоспроможність клієнтів, руйнування ланцюгів постачання і дефіцит фінансування. Серед інших проблем – зростання вартості сировини, матеріалів та енергоресурсів, недоступність кредитних коштів, відсутність достатньої кількості кваліфікованих працівників.

У нашому післявоєнному майбутньому, під час відновлення країни, фахівці очікують, що вітчизняний бізнес стикнеться з недостатністю знань, експертизи та технологій, дефіцитом кадрів, складністю отримання фінансування для відновлення, а також адаптацією до нових умов. Крім цього, проблемами для

підприємців можуть стати зростання конкуренції, відсутність платоспроможних клієнтів, обмежений доступ до дешевих фінансових ресурсів.

Влада в Україні з початку повномасштабного вторгнення дикої орди на нашу землю зрозуміла, що паралізований війною бізнес потребує якнайшвидших заходів підтримки. Тому вже в березні минулого року був ухвалений закон про пільгове оподаткування бізнесу. Крім цього, було скасовано мито і ПДВ на весь імпорт, які, однак, були повернуті в червні.

Також була запроваджена урядова грантова програма "єРобота", яка, зокрема, передбачає можливість отримати грант на власний бізнес із створенням нових робочих місць. А деякі підприємці змогли за допомогою держави перевезти свої підприємства у більш безпечні регіони в рамках програми релокації та налагодити там роботу заново. Згідно з інформацією Мінекономіки, станом на початок лютого було переміщено 791 підприємство, з яких 617 вже працюють на новому місці.

Звичайно, в умовах війни, марно сподіватися на відчутний економічний підйом, і оцінки бізнесменів найближчих перспектив цілком реалістичні. Проте не варто складати руки – слід працювати на своєму місці і витискати максимум з існуючої ситуації. Перемога настане, а з нею і відновлення, підвищення добробуту та нові перспективи для розвитку бізнесу.

ГРУБІНКА І.І.

к.е.н., викладач економічних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ

Бюджетна політика є основою формування бюджетного процесу, бюджетної системи і власне бюджету як основного фінансового плану держави. На формування бюджетної політики впливає ряд факторів: пріоритети розвитку економіки, особливості спеціалізації економічної системи, структурна побудова

фінансової системи країни, інтеграція економіки країни у глобальну економічну систему та ряд інших факторів.

Безумовно, основним фактором який вплинув на бюджетну політику України зараз є повномасштабне вторгнення росії і відповідно війна. Ці зміни стосуються:

- коректування у бюджетні видатки і перерозподіл бюджетних коштів, сектор оборони і безпеки ста безумовно пріоритетним, зараз на нього припадає близько 60% бюджетних видатків, і ця цифра має всі передумови до зростання;

- перегляд бюджетних доходів, в 2022 році падіння ВВП склало 28.8%, відповідно зменшення податкових та інших надходжень бюджету і зумовлений цим його дефіцит на рівні 30%;

- секвестрування бюджетних видатків, практично всі їх статті за винятком фінансування оборони і безпеки були зменшені;

- зростання важливості міжнародних позик і грантового фінансування для збалансування бюджету, зараз їх частка складає 45% і потреба на 2024 рік складе за розрахунками Міністерства фінансів України складе 38 мільярдів доларів[1].

- складнощі здійснення фінансового планування, відповідно всі закладені у бюджеті на 2024 рік макрофінансові показники будуть коригуватися у місячній проєкції.

Деякі параметри бюджету країни на 2024 рік, що підтверджують наші тези:

- бюджет-2024 затверджений з урахуванням **1,3 трлн грн** доходів. Завдяки скоригованим макропоказникам та податковим змінам пропонується збільшити дохідну частину на понад 50 млрд грн.

- видатки склали **3,1 трлн грн**. Збільшили обсяги видатків на виплати пенсій, на ліквідацію наслідків збройної агресії росії (будівництво, ремонти, купівля людям житла), на наукову й науково-технічну діяльність, на пільгові іпотечні кредити ВПО. Загалом до другого читання в проєкті держбюджету видаткова частина зросла на 66,8 млрд грн.

- дефіцит держбюджету 2024 року складе понад 20% ВВП: планують покривати його за рахунок допомоги партнерів. Для цього потрібно залучити 38 млрд доларів.

- пріоритет №1 – безпека й оборона – залишається незмінним. Спрямовується на боротьбу з окупантами понад 1 трлн грн, це більше 18% ВВП. Фінансування української армії здійснюється як самостійно за рахунок внутрішніх ресурсів, так і зовнішніми позиками.

Отже, головним чинником сьогodнішньої бюджетної політики є війна, що призвело до зростання оборонних видатків, бюджетного дефіциту і зовнішнього фінансування бюджету країни.

Список використаних джерел:

1. Сайт BBC Україна URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news-63475606?at_custom3=BBC+News+Ukraine&at_campaign=64&at_custom2=facebook_page&at_custom4=51B370B6-5B89-11ED-8FEA-6422FC756850&at_medium=custom7&at_custom1=%5Bpost+type%5D&fbclid=IwAR3j22WecnKu9g1GpEWG6G_g_NMsuMd48tiDYJkYGg9K639ozAvPzrle2vg

ДАВИДЕНКО С.О.

*студент 2 курсу спеціальності 073 «Менеджмент»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Науковий керівник: ЗАДОРЖНА І.В.

*к.е.н., доц., доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСА В УКРАЇНІ У ПОРІВНЯННІ З ПОЛЬЩЕЮ

Досвід провідних країн свідчить, що розвиток економіки країни значно залежить від розробки ефективної стратегії розвитку малого бізнесу, що значною мірою залежить від системи його оподаткування. Варто відмітити, що малому і середньому бізнесу в провідних країн світу належить значна частка у валовому

внутрішньому продукті, що в свою чергу підвищує зайнятість населення та зростання надходжень до бюджету в результаті сплати податків.

В Україні можна спостерігати кардинально іншу ситуацію, оскільки постійно відбуваються різноманітні реформування, що негативно впливають на розвиток малого і середнього бізнесу. Особливий вплив на розвиток зазначених підприємств має система оподаткування.

Проте потрібно пам'ятати, що малий бізнес, перш за все, характеризується можливістю швидкого реагування на зміни в економічній та політичній ситуації, мобільністю та забезпечує значну частку фінансових ресурсів при наповненні бюджетів різних рівнів [1].

Більшість малих підприємств України використовують спрощену систему оподаткування. Спрощена система оподаткування — спеціальний податковий режим, запроваджений для зниження податкового навантаження та стимулювання малого підприємництва в Україні. Була запроваджена указом Президента №727/98 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва». З 1999 року може застосовуватися підприємцями.

Спрощена система оподаткування добре підходить для малого бізнесу, що і забезпечує її популярність, Хоча й має ряд обмежень. У малого та середнього бізнесу є право вибору переходу із загальної системи оподаткування до спрощеної.

Згідно податкового законодавства України, спрощена система оподаткування є оптимальним способом стягнення податків з малого бізнесу, тому, що загальна система оподаткування занадто складна. Але при цьому, економіка України все ж залишається високо монополізованою, оскільки більшість умов податкового законодавства спрямовані на підтримку великого бізнесу.

Розвиток малих підприємств в Україні говорить про те, що такі підприємства не можуть ефективно виконувати фіскальну функцію оподаткування. Проте, згідно з практикою розвинених країн, політика щодо малого і середнього бізнесу

повинна враховуватися не фіскальна функція, а саме здатність даної категорії підприємств створювати стабільний і позитивний соціально-економічний ефект.

В сучасних умовах господарювання існує досить багато невирішених проблем сфері оподаткування малого бізнесу, зокрема: недосконалість механізму нарахування та стягнення єдиного податку, неузгодженість нормативно-правової бази оподаткування; відсутність зацікавленості з боку суб'єктів малого підприємництва щодо переходу на спрощену систему оподаткування.

В Польщі використовується прогресивна система оподаткування, яка є віддзеркаленням європейської системи, але водночас характеризується помірними, середніми ставками в порівнянні з іншими країнами ЄС [2].

За загальним правилом компанії та фізичні особи, які не є резидентами Польщі, підлягають оподаткуванню у тому ж порядку, що діє і для резидентів Польщі.

В Польщі важливо, щоб бізнес працював на прозорих умовах. При цьому, організаційно-правові форми ведення бізнесу в Польщі дуже схожі на українські форми ведення бізнесу, серед них можна обрати спільну підприємницьку діяльність, партнерство, товариство з обмеженою відповідальністю, а також приватну підприємницьку діяльність (як також називається одноосібне підприємництво або підприємницька діяльність фізичної особи), що є, по суті, аналогом українського ФОП.

В Польщі є податок з доходу фізичної особи РІТ(personal income tax) (в Україні є аналогічний податок на доходи фізичних осіб, відомий як ПДФО), який зобов'язаний сплачувати кожен, хто отримує в Польщі дохід (заробітну плату, на підставі трудових договорів чи цивільно-правових договорів, дохід у результаті індивідуальної підприємницької діяльності, та ін.).

Податкові декларації фізичні особи мають складати та подавати до податкової служби не пізніше 30 квітня кожного року.

Цікавий факт, що польським законом надано можливість для подружжя спільно декларувати та сплачувати РІТ. У підсумку це дозволяє сплачувати менше, особливо у випадку, якщо працює тільки один з подружжя.

Для розрахунку розміру податку РІТ у Польщі використовуються т.з. «прогресивна система», а саме [3]:

– якщо заробіток протягом року склав менше 85 528 злотих (близько 20 000 євро), ставка податку становить 18%;

– якщо заробіток протягом року склав більше 85 528 злотих, ставка податку буде 32% (на частину прибутку, що перевищує вказану суму).

До осіб, що здійснюють індивідуальну підприємницьку діяльність, може застосовуватися так званий лінійний податок, який становить 19% від отриманого доходу. В цьому випадку «прогресивна система» не застосовується. Варто також зауважити, що для іноземців (в тому числі і для громадян України) ставка податку РІТ є дещо вищою та складає 20% .

Таким чином, можна зробити висновок, що ставки оподаткування в Польщі є дещо вищими у порівнянні з українськими, проте, разом з цим, залишаються одними з найменшими на території європейського союзу.

Польщі також існують певні проблеми у сфері оподаткування малого бізнесу, проте можливі проблеми та їх характер можуть відрізнятися від тих, що існують в Україні. Наприклад, специфічні проблеми в Польщі можуть включати недостатню чіткість та складність податкового законодавства, неоднозначне тлумачення податкових правил та процедур, а також можливість податкових перевірок та штрафів.

Окрім того, важливо враховувати культурні та інституційні відмінності між країнами, які також можуть вплинути на специфіку проблем у сфері оподаткування малого бізнесу.

В Україні Податковий кодекс більшою мірою спрямований на підтримку великих бізнесів, в свою чергу в Польщі податкове законодавство також має

різноманітні аспекти, спрямовані як на підтримку великих бізнесів, так і на полегшення умов для розвитку малого та середнього підприємництва. Уряд Польщі вживає заходів для стимулювання інвестицій та розвитку економіки країни шляхом застосування різноманітних інструментів оподаткування.

Наприклад, у Польщі існує спеціальна система податкових пільг та стимулів для малих та середніх підприємств, яка спрощує оподаткування для цих суб'єктів господарювання. Також можуть існувати різні програми та ініціативи, спрямовані на підтримку інновацій, розвиток малого бізнесу та залучення іноземних інвестицій.

Отже, податкова політика в Польщі, подібно до багатьох інших країн, зазвичай спрямована на забезпечення балансу між підтримкою великих корпорацій та стимулюванням розвитку малих та середніх підприємств.

Як і в Україні так і в Польщі існує можливість вибору між загальною системою оподаткування та спрощеною. Спрощена система оподаткування призначена для малих підприємств та самозайнятих осіб і зазвичай має спрощені вимоги щодо обліку та сплати податків. Ця система дозволяє підприємствам індивідуального підприємця або малим підприємствам спростити процедури податкового обліку та зменшити податкове навантаження. Однак перед вибором системи оподаткування рекомендується отримати консультацію з фахівцем з податків, оскільки обрана система може мати різні податкові наслідки в залежності від конкретних обставин та потреб підприємства.

Підсумовуючи порівнюючи оподаткування малого бізнесу в Україні та Польщі, можна відзначити деякі схожості та відмінності у податковій політиці обох країн. Дослідження цих аспектів дозволяє зрозуміти рівень підтримки та сприяння розвитку малого бізнесу в обох контекстах.

Схожість у податковій політиці обох країн полягає в деяких загальних принципах та підходах до оподаткування малого бізнесу. Наприклад, обидві країни можуть використовувати спрощені системи оподаткування для полегшення

адміністративного навантаження на малі підприємства та стимулювання їхньої діяльності.

Проте варто відзначити відмінності у податковій політиці обох країн, зокрема, у рівні податкового тягару та спрямуванні податкових виплат. Наприклад, у Польщі може існувати більш високий рівень податків на ведення підприємницької діяльності для малих підприємств порівняно з Україною. Крім того, спрямування українського податкового кодексу більшою мірою на підтримку великих бізнесів може призвести до нерівності у вигодах та пільгах, доступних для малих підприємств порівняно з великими корпораціями.

Список використаних джерел:

1. Особливості процесу оподаткування малого та середнього бізнесу. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/87/82>
2. Оподаткування бізнесу в Польщі для українців. <https://prikhodko.com.ua/my-i-zmi/my-i-zmi/stattya/opodatkovannya-biznesu-v-polshhi-dlya-ukrayincziv/>
3. Оподаткування бізнесу в Польщі. URL: <https://lex-consulting.ua/uk/opodatkovannya-biznesu-v-polshhi/>

ДЗЯМКО О.Р.

студентка III курсу, спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: МЕЛЬНИК З.Ю.

*к.е.н., викладачка циклової комісії економічних та туристичних дисциплін
ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»*

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ЦІНОУТВОРЮЮЧІ ТА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Україна – аграрна держава з давніми традиціями. Володіючи третіною світових чорноземів, вона має високий потенціал розвитку сільського господарства і тримає лідерство на світових аграрних ринках по виробництву

зерна, цукру, меду і соняшникової олії. Ціни в сільському господарстві мають велике значення для системи ціноутворення загалом. Вони є вихідними для системи цін на споживчі товари, що виробляються із сільськогосподарської сировини.

Існує класична система чинників, що встановлюють рівень конкурентоспроможності, та впливають на ціноутворюючі процеси.

Така система складається з певних чинників:

- продукція, що має конкурентоспроможність, а саме ціна, якість, рівень споживчої переваги та задоволення;
- конкурентосталість ресурсного потенціалу, а саме рівень техніко-технологічного оснащення, виробничосировинна структура;
- конкурентосталість організаційного потенціалу та система менеджменту;
- конкурентосталість маркетинго-інноваційних та комунікаційних зв'язків, а саме система внутрішньої та зовнішньої інформації із постачальниками, споживачами, інвесторами, потенційними клієнтами [1].

Російська агресія 2022 року, внесла корективи в життя кожного українця, як наслідок війни і тимчасової окупації окремих територій виникло ряд додаткових чинників ціноутворення, які значною мірою вплинули на ціноутворюючі процеси в Україні, зокрема:

- порушення ланцюгів постачання;
- руйнування виробничих потужностей та інфраструктури,
- збільшення виробничих витрат;
- значна вимушена міграція населення;
- невизначеність з тривалістю війни;
- коригування офіційного курсу гривні до долара США.

Як наслідок на 18,2% пришвидшились темпи зростання цін, а інфляція за цей рік сягнула 22,2%.

Найбільше з початку року подорожчав транспорт – на 40,4%. Зокрема, вартість палива і мастила зросла аж на 77,7%, тож транспортні послуги загалом зросли на 32,1% [6].

Продукти харчування на другому місці за зростанням цін (28,9%). Зокрема ціни на овочі зросли на 101,6%, хліб і хлібопродукти – на 36,9%, рибу і продукти з риби – на 32,5%, макаронні вироби – на 29%, масло – на 25,1%, яйця (їхня вартість зросла на 8,2%) та соняшникової олії (8,1%).

Повідомляється, що зростання інфляції спостерігається також у таких категоріях: ресторани та готелі (16,4%), освіта (16,1%), медичні товари та послуги (13,6%), телефонний зв'язок (12,2%), відпочинок і культура (10,8%).

А от найменше від інфляції постраждали тарифи на житлово-комунальні послуги – вони загалом зросли всього на 3,6%. Цьому сприяло державне регулювання цін, зокрема фіксація тарифів- на газ, тепло і світло [7]. Такі дані оприлюднила Державна служба статистики України [4].

За прогнозом НБУ, інфляція прискорюватиметься до кінця поточного року. Російська агресія проти України вплине приблизно на 25% світової торгівлі зерновими і спричинить серйозні наслідки, включаючи скорочення пропозиції, зростання світових цін, продовольчу інфляцію та погіршення доступності продуктів харчування в країнах-імпортерах, особливо пшениці. Проте ризики посилення інфляційних процесів залишаються значними через високу невизначеність з тривалістю війни.

Наступні кілька кварталів – це період, коли краще дотримуватися надмірно консервативної політики, але реагувати оперативно, діючи на випередження. Вкрай важливо зберегти інфляційні очікування контрольованими, а довіру населення та бізнесу до банківського сектору непохитною.

Список використаних джерел:

1. Венгер В. Економіко-правові аспекти державного регулювання цін на

продукцію суб'єктів природних монополій // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – №2. – С. 145–150.

2. Колесніков О.В. Ціноутворення: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 144 с.

3. Литвиненко Я. В. Сучасна політика ціноутворення : навч. посібник / Я. В. Литвиненко – К. : Вид. центр МАУП, 2010. – 212 с.

4. Державна служба статистики України . <https://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Економічна правда, портал: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/01/18/681554/>

6. Новини Переяслава, України та світу. «Proslav.info» портал: <https://proslav.info/z-pochatku-roku-tempy-zrostannya-czin-pryshvydshylys-shhoppodorozhchalo-najbilshe/13.08.22p>.

7. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. <https://www.nerc.gov.ua/>

ІВАНОВА А. С.

*студентка 2 курсу спеціальності 073 «Менеджмент»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Науковий керівник: ЗАДОРЖНА І.В.

*к.е.н., доц., доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

В умовах сучасної війни роль фінансової системи в забезпеченні економічної стабільності та соціального добробуту стала ще більш важливою. Грошова система держави є нерозривною частиною функціонування фінансових установ, ринків та інструментів, які формують, розподіляють та використовують фінансові потоки.

Фінансова система складається з трьох ключових елементів: фінансові установи, фінансові ринки, фінансові інструменти.

Фінансова система громадянина України тісно пов'язана із грошово-кредитною системою. Банки та інші фінансові установи приймають участь у емісії валюти та роблять грошовий обіг, що вже впливає на ціну валюти. Вони сприяють накопиченню та перерозподілу капіталу, перетворюючи депозити громадян у розміри організацій та країн, які збираються інвестувати. Центральний банк України є основною платіжною системою, яка надає активний вплив на грошово-кредитну систему великою кількістю інструментів грошово-кредитної політики. Наприклад, Він регулює кількість готівки в обігу, щоб підтримувати стабільність цін, стимулювати економічне зростання та контролювати інфляцію. Фінансова система оптимально підтримує ліквідність і плавний потік коштів між різними секторами економіки.

Війна в Україні викликала серйозні виклики для фінансової та грошової систем країни. Військові дії та нестабільність ситуації значно збільшують ризики для фінансових установ та інвесторів, а також можуть призвести до зменшення підприємництва, обмеження кредитування та відтоку капіталу. Девальвація гривні негативно впливає на цінову стабільність, збільшуючи інфляцію, а також збільшує вартість імпортованих товарів. Руйнація інфраструктури, обмежений доступ до фінансових послуг та санкції ускладнюють платежі в країні та за кордоном. Витрати на оборону та соціальний захист значно збільшують дефіцит бюджету та накладають тиск на грошово-кредитну систему, можуть спричинити інфляцію.

Таким чином, на основі проаналізованого матеріалу, можемо запропонувати наступні кроки для покращення функціонування фінансової системи та її впливу на грошову систему України в умовах війни: зміцнення стабільності фінансових установ підтримка цінової стабільності, тобто координування монетарної та фіскальної політики, стимулювання економічного зростання, а отже сприятливе інвестиційне середовище, підтримка експорту та інвестиції в людський капітал.

Реалізація даних етапів сприятиме стабільності грошово-кредитної системи, економічному зростанню та добробуту українського народу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фінансові послуги та ринки капіталу» від 20 грудня 2017 р. № 2265-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
2. Сарнацький В. В. Грошова система України: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2022. 480 с.
3. Mishkin, Frederic S., [et al.]. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. - Boston, MA: Pearson Addison Wesley, 2023. 912 p.
4. Шевченко О. В. Роль фінансової системи в забезпеченні економічного зростання України. Економіка України. 2023. № 1. С. 5-12.

КОЛОДІЙ А.В.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний університет природокористування*

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НБУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Грошово-кредитна політика представляє собою комплекс заходів, спрямованих на забезпечення стійкості національної валюти України та регулювання фінансових процесів у країні. Вона є однією з ключових функцій національного банку та відіграє визначальну роль у формуванні економічної політики. Грошово-кредитна політика спрямована не лише на боротьбу з інфляцією та забезпечення стійкості фінансової системи, але й на стимулювання економічного зростання, розвитку підприємництва та підтримку стабільності загального рівня життя населення.

Грошово-кредитна політика об'єднує ряд дієвих інструментів, які використовуються для регулювання фінансової системи країни і забезпечення

стійкості її валюти. Ці інструменти включають визначення процентних ставок, що встановлюються Національним банком України з метою контролювати вартість позичкових ресурсів та стимулювати чи стримувати кредитну активність.

Також, заходи даної політики передбачають регулювання обов'язкових резервів, що є важливим механізмом управління ліквідністю банків та їхньою фінансовою стабільністю. Додатково, до інструментів входить використання відкритого ринку, через який Національний банк може впливати на грошовий обіг та ліквідність фінансового ринку, а також валютний обмін для забезпечення стабільності національної валюти. Поряд з цими механізмами, важливою складовою грошово-кредитної політики є співпраця з урядом для визначення загальної економічної стратегії та політики, а також постійний моніторинг і аналіз економічних показників для прийняття ефективних рішень.

Усі ці заходи спрямовані на забезпечення важливих цілей основною метою яких є досягнення стабільності національної грошової одиниці, що у подальшому прямо сприяє забезпеченню фінансово-економічної стабільності.

Забезпечення стабільності цін є ключовим елементом економічної політики, спрямованої на підтримку сталого економічного росту, що базується на довірі до української валюти. Національний банк України використовує стратегію монетарного режиму інфляційного таргетування у рамках грошово-кредитної політики. Цей підхід зосереджений на контролі грошової маси в економіці для регулювання рівня інфляції. Основними аспектами цієї стратегії є:

- монетарний режим, який акцентує на управлінні обсягом грошей у системі. Це дає можливість впливати на рівень інфляції через контроль за кількістю грошей, що перебувають в обороті.

- інфляційне таргетування, базується на стратегічному керуванні грошовою політикою з метою досягнення певного рівня інфляції. Установлюється конкретний цільовий показник інфляції та визначається допустимий діапазон його відхилень. Так, на 2022 р. цільовий рівень інфляції був зафіксований на рівні 5% з можливою

варіативністю у 1 відсотковий пункт. Це означає, що НБУ встановило конкретний діапазон для контролю рівня інфляції.

- гнучкість у діапазонах допустимих відхилень від цільового показника дає можливість банку реагувати на зміни в економічному середовищі та уникати раптових реакцій на тимчасові коливання.

За час більш ніж дворічних військових дій, українська економіка перейшла у стан оборонної економіки, функціонування якої зумовлене значними військовими витратами. Як наслідок, зросли показники інфляції, відбулося зростання державного боргу. Виходячи із цього, грошово-кредитна політика має бути спрямована на забезпечення стабільності грошової одиниці, (валютного курсу), контроль рівня інфляції, забезпечення ліквідності фінансової системи та загальної економічної стабільності країни. В умовах ведення військових дій проведення монетарної політики має дещо обмежені можливості, зокрема в частині, що стосується інфляційного таргетування.

Також, варто пам'ятати, що переважним чином, монетарна політика НБУ в частині обмежень спрямована на валютний ринок, оскільки як було зазначено вище, в умовах війни було розбалансовано фінансову систему країни, відбулось зменшення валютної виручки, яка надходила від експорту вітчизняної продукції. У свою чергу це вплинуло на стан золотовалютних резервів, і, відповідно, на валютний курс.

Також, за період 2022-2024 рр. спостерігались різкі коливання облікової ставки НБУ (з 9% до 25%, станом на квітень 2024 – 14,5%). До цього слід додати проведення НБУ валютних інтервенцій, що допомогло, в цілому, уникнути неконтрольованої девальвації національної валюти та відтоку капіталу [1]. Відповідно, усі валютні обмеження, що здійснюються від початку війни стосуються захисту фінансової системи України.

В умовах воєнних дій особливу увагу приділяють грошово-кредитній політиці з метою забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку країни.

Серед шляхів покращення грошово-кредитної політики в умовах війни в Україні варто виокремити наступні: гнучке регулювання процентних ставок, створення спеціальних кредитних програм, залучення зовнішніх фінансових ресурсів, моніторинг і контроль за фінансовим сектором, підтримка валютної стабільності.

Зазначені заходи допоможуть забезпечити стабільність фінансової системи та сприятимуть економічному відновленню країни.

Список використаних джерел:

1. Кретов Д. Ю. Особливості застосування інструментів монетарної політики України в умовах воєнного стану. *Національна економіка. Інтелект XXI*, № 4, 2023. С. 38-43.
2. Петрик О. Політика Національного банку України під час війни. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. Том 4. С. 15–23.

ЛІБА Н.С.

*д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування та маркетингу
Мукачівського державного університету*

СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІКА РЕГІОНУ» ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Структура виробництва регіону зумовлена природно-ресурсним потенціалом, особливостями попиту, територіальним поділом праці, внутрішніми та зовнішніми зв'язками, рівнем розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Регіону притаманні особливі соціальні та економічні процеси, які формуються під впливом регіонального управління та механізму державного регулювання економіки.

Для будь-якого регіону характерним є тісний взаємозв'язок з загальнодержавною економічною системою, тобто регіон є невід'ємною частиною економічної, соціальної, політичної сфер країни. В умовах децентралізації

посилюється роль окремого регіону у формуванні конкурентоспроможної економіки країни.

Особливого значення в умовах конкуренції набуває категорія «економіка регіону». Важливою характеристикою регіону є наявність економічних процесів, що забезпечують життєдіяльність населення відповідної території. Дані економічні процеси залежать від природних, трудових, фінансових ресурсів, поділу праці, спеціалізації та структури господарства, від системи органів управління та механізму державного регулювання економіки. Переважна більшість дослідників розглядає економіку регіону як ланку народного господарства країни, що розміщеня на території певного регіону та відображає здатність суб'єктів здійснювати свою господарську діяльність (за умови ефективного використання наявних ресурсів) [1].

Конкурентоспроможність є важливим результуючим показником, що виникає внаслідок економічного суперництва на регіональному рівні. Суперництво виникає в різних напрямках: з приводу залучення кваліфікованої робочої сили, виготовлення конкурентоспроможної продукції на основі ефективного використання регіональних природних ресурсів та умов, залучення інвестицій, ефективного розподілу та обміну матеріальних благ. Конкурентоспроможність на рівні регіону може розглядатись з різних точок зору. Такі вчені як М. Портер, Р. Фатхутдінов, В. Кожевникова та інші, розглядають конкурентоспроможність регіону як здатність конкурувати на ринку товарів та послуг. Тобто в основі конкурентоспроможності регіону лежить конкурентоспроможність підприємств, що функціонують на його території. Конкурентоспроможним вважався той регіон, який здатен створювати та реалізовувати конкурентну продукцію, використовуючи регіональні фактори виробництва. Результатом такої діяльності є високий рівень доходів населення та забезпечення зайнятості.

Для формування конкурентоспроможної економіки на рівні регіону важливим є процеси виявлення, утворення та ефективного використання

конкурентних переваг. Дані процеси повинні відбуватися на взаємовигідній співпраці між різними учасниками економічних відносин (вітчизняними та зарубіжними) та органами регіонального управління та місцевого самоврядування. Ефективне використання регіональних конкурентних переваг є основою для формування та зміцнення конкурентних позицій регіону в країні та за її межами та, як наслідок, забезпечення високого рівня добробуту населення. Наявність регіональних конкурентних переваг дає можливість економіці регіону створювати якісний та конкурентний регіональний продукт.

Конкурентоспроможність регіону визначається здатністю його економіки оптимально використовувати наявні ресурси для забезпечення високих показників соціально-економічного розвитку. Конкурентоспроможним вважається той регіон, економіка якого здатна реагувати та адаптуватись до змін, що відбуваються у на міжрегіональному, національному та міжнародному рівнях. Слід зауважити, що конкурентоспроможність є динамічним показником, який змінюється під впливом різних факторів. Конкурентоспроможність на рівні регіону формується на основі тісної взаємодії галузевих, ресурсних та інституціональних чинників.

Одним із найважливіших аспектів формування конкурентоспроможної економіки є саме регіональний аспект. Регіональна конкурентоспроможність спрямована не тільки на формування конкурентних позицій всередині країни між конкуруючими регіонами, а й на участь у конкурентних відносинах на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Войтик О. Регіон як цілісна господарська система в державному управлінні. Ефективність державного управління. 2016. №. 4 (49). Ч. 1. С. 77–84.

МАНГУР М.В.

студентка III курсу, спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: ГОТЬКО Н.М.

ЕКСПОРТ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В ПЕРІОД ВІЙНИ

Сільське господарство в Україні визнано пріоритетною сферою економіки і забезпечує їжею значну частину населення країни. У довоєнний період багато державних ресурсів та іноземних інвестицій було витрачено на реформи та програми підтримки розвитку сільського господарства. Родючі землі, сприятливий клімат та інвестиції не лише забезпечували нарощення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, а й сприяли її експорту до Азії, Африки та Близького Сходу.

Російське вторгнення принесло аграрному виробництву і сільським територіям величезні руйнування та проблеми.

Найбільш гострі проблеми випали на ту частину експортоорієнтованого агробізнесу, що спеціалізується на виробництві зернових та олійних культур. Є багато задокументованих фактів крадіжки росіянами зерна з тимчасово окупованих територій, підпалів посівів поблизу зон активних бойових дій, бомбардування елеваторів або мінування сільськогосподарських угідь. Але найбільшої шкоди українському зерновому експорту було завдано на початку війни, коли російський військово-морський флот заблокував чорноморські порти, через які раніше відправлялося за кордон 95% українського зернового експорту. Це повністю паралізувало експортоорієнтоване сільське господарство України та спричинило безпрецедентну світову продовольчу кризу. Понад 25 мільйонів тон зерна опинилися в зерносховищах і портах України. Лише через 5 місяців, 27 липня 2022 року, Росії та Україні за посередництва ООН і Туреччини вдалося домовитися про Чорноморську зернову ініціативу ([external link](#)), в результаті чого було відновлено експорт зерна з трьох ключових українських портів на Чорному морі – Одеса, Чорноморськ, Южний/Південний. Однак Ініціатива вирішила проблему

лише частково (експортні потоки українського зерна через Чорне море становили менше 50% довоєнного рівня) і проіснувала лише рік. 17 липня 2023 року Росія вийшла з «Чорноморської зернової ініціативи». У серпні 2023 року був напрацьований новий коридор, який завдяки силам ЗСУ став доступним. Агресори робили все, щоб перешкодити роботі українських портів. Проте, після серії ударів у серпні-жовтні 2023 року Росія перебазувала майже всі свої кораблі та підводні човни Чорноморського флоту до Новоросійська.

На сьогоднішній день держава та бізнес мають працювати над перетворенням тимчасового коридору для морського експорту української продукції на постійний.

Ще одна негативна ситуація сталася у листопаді 2023 року: польські фермери під штучними й надуманими приводами почали створювати перешкоди для ввезення в Польщу сільськогосподарської продукції з України на суходільному кордоні. Станом на 10 квітня 2024р. польські фермери продовжують блокувати рух для вантажівок на трьох пунктах пропуску: «Рава-Руська», «Ягодин» та «Угринів».

Проте, Україна й надалі продовжить експорт зернових.

Маркетинговий рік, який стартував 1 липня 2022 року і фінішував 30 червня 2023 року, був найскладнішим періодом для вітчизняних аграріїв за всі роки незалежності. Довелося працювати в умовах повномасштабної війни, під ракетно-бомбовими ударами, на пошкоджених і вибухонебезпечних землях, в умовах втрати сільськогосподарської техніки, місць зберігання продукції, зруйнованої логістики. Але, попри ці фактори, нашим аграріям вдалось поставити на світові ринки зернових і зернобобових культур та борошна на півмільйона тонн більше, ніж у 2021/2022 маркетинговому році. Усього відвантажено 48,97 млн тонн продукції (2022/2023 МР), що ненабагато більше, ніж 48,45 млн тонн роком раніше.

Україна у 2023/2024 маркетинговому році (з 1 липня 2023 року по 10 квітня 2024 року) експортувала 37,2 млн т зернових та зернобобових культур. За такий

самий період 2022/2023 маркетингового року експорт зернових становив 38,98 млн, що на 1,78 млн т більше.

Проте за оцінкою УЗА експорт зернових та олійних у поточному сезоні може сягнути 53,1 млн т зернових та олійних за умов безперешкодної роботи українського морського коридору та Дунайського шляху, а експорт у новому сезоні 2024/2025 може скласти близько 43,7 млн т.

Українська зернова асоціація оцінила врожай у 2024 році на рівні 76,1 млн тонн зернових та олійних. У той час як врожай 2023 року за оцінкою асоціації становив 82,6 млн т.

Поточний прогноз базується на середніх погодних умовах за останні 5 років, тому поліпшення чи погіршення даних умов навесні та влітку можуть внести свої корективи. Потенційне зниження врожаю в новому сезоні буде викликане скороченням посівних площ в основному під зерновими культурами через несприятливу цінову кон'юнктуру на світовому ринку та порівняно дорогу логістику експорту.

Список використаних джерел:

1. <https://www.tni.org/en/article/ukrainian-agriculture-in-wartime?translation=uk>
2. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/25892/1/%D0%9C%D0%B0%D0%B%D0%B0%20%D0%9D.%20%D0%9E%D0%9F%D0%94-42.pdf>
3. <https://superagronom.com/news/18587-roslinnitstvo-u-2024-rotsi-bude-bezzbitkovim--prognoz>
4. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3827456-urozaj2024-poperedni-prognozi.html>
5. <https://agroportal.ua/news/rastenievodstvo/nazvano-nayperspektivnishi-u-2024-roci-kulturi>

МИКУЛАНИНЕЦЬ Л.В.

викладачка економічних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ – ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ

Україна за кількістю працівників сфери інформаційних технологій вважається одним із лідерів у Східній Європі. Цифрова економіка — нова для України модель розвитку. 17 січня 2018 року уряд ухвалив «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України». Ключовими напрямками є розвиток цифрової інфраструктури – цифровізація освітніх процесів, що дасть поштовх цифровим трансформаціям у системі освіти, медицини, екології, безготівкової економіки, інфраструктури, транспорту тощо. Діджиталізація (цифрові технології) приходять на заміну старим засобам електронної комунікації — телефону, факсу, телеграфу. Нові цифрові технології дозволяють створювати і поширювати величезні обсяги інформації майже необмеженому колу осіб — швидко, якісно, дешево. Тому процес оцифрування охопив різні верстви сучасного суспільства: керування державою, економікою та бізнесом.

На даний час процес діджиталізації в Україні стрімко набирає обертів. Впроваджується у більшості сфер української економіки і цьому всьому є основна причина – вимоги ЄС.

Для цього напрямку є характерним цифрова трансформація різних банківських операцій, а саме їх автоматизація, як результат, відсутність залучення персоналу. Також діджиталізація фінансових ринків допомагає повноцінно адаптувати споживачів до цифровізації сучасного суспільства. Адже діджиталізація нових економічних можливостей дає змогу перенести капітал до соціальних мереж та сайтів.

Експерти прогнозують, що ріст рівня впровадження цифрових технологій для процесів ведення підприємницької діяльності допоможе підвищити обсяг використання послуг професіоналів майже на 20% до кінця 2025 року.

Робоча група «Діджиталізація», в якій працювало понад 30 людей, підготувала документ з переліком проєктів, цілей та обсягів фінансування. Він розділений на дев'ять напрямів та три часові етапи:

- задачі воєнного часу на 2022 рік;
- відновлення у 2023–2025 роках;
- модернізація у 2026–2032 роках.

До 2025 року на всю діджиталізацію автори заклали 69,2 млрд грн. Фінансування переважно мають забезпечити західні партнери, хоча частина отримує і гроші з бюджету. На фінансування цифрової економіки України пішло 34,7 млрд грн. На напрям припадає половина усіх грошей, закладених на проекти діджиталізації. Основне завдання – наростити частку ІТ-послуг у ВВП країни з 2,7% в 2021-му до 10% у 2025 році. Це планують робити через інвестиції в стартапи, освітні програми, залучення іноземних компаній і професіоналів у країну. Так «Дія.Сіті» має за три роки збільшитися до 2000 резидентів (наразі 271), кількість стартапів, зареєстрованих в Україні, – до 4000.

Над впровадженням цифрової економіки уже працює Верховна рада. На 10.08.2023 року Парламент підтримав законопроекти № 6447 та № 6576, які вносять надання цифрових послуг, обіг цифрового контенту та цифрових речей. Ухвалення законопроектів дозволяє інтегрувати індустрію віртуальних активів у традиційну економіку України.

Перший законопроект вводить до Цивільного кодексу України новий об'єкт цивільних прав — «цифрова річ». Другий — описує особливості обігу цифрового контенту як різновиду цифрової речі, а також специфіку надання цифрових послуг. Впровадження правових норм стимулюватиме розвиток цифрової економіки та дасть змогу новому сектору економіки залучати додаткові кошти в країну.

В Україні активно розвиваються нові цифрові активи, які є винятково в цифровому просторі. Зокрема, цифрові речі — віртуальні активи та цифровий контент, які вже стали частиною цифрової економіки.

Наприклад, у метавсесвіті люди можуть володіти віртуальною землею та жити на дохід з неї. Відтак, віртуальна земля приносить реальний дохід та стає

цінним активом. Тож цифровий сектор економіки відкриває нові способи заробітку для українців.

До сьогодні в Україні не було регулювання обігу цифрових речей та ефективних інструментів захисту прав на них. Ухвалені законопроекти допоможуть змінити цю ситуацію та врегулювати використання цифрових речей і контенту, а також дадуть змогу безпечніше отримувати послуги в інтернеті.

Плани України відносно розвитку діджиталізації є дуже перспективними. Не зважаючи на війну держава створила карту розвитку цифровізації економіки у військовий та повоєнний час. Отже, наша держава не стоїть на місці у скрутні часи, а розвивається та йде далі.

Список використаних джерел:

1. Діджиталізація української економіки : веб-сайт. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2136/2065> (дата звернення: 20.11.2023)
2. План «Діджиталізація». Forbes : веб-сайт. URL: <https://forbes.ua/innovations/plan-didzhitalizatsiya-na-vidnovlennya-ta-tsifroviy-rozvitok-do-2025-roku-khochut-zaluchiti-i-vitratiti-692-mlrd-grn-kudi-pidut-groshi-05072022-7000> (дата звернення: 20.11.2023)
3. Розвиток цифрової економіки: Верховна Рада ухвалила законопроекти про цифрові речі та цифрові послуги. Урядовий портал : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozvytok-tsyfrovoi-ekonomiky-verkhovna-rada-ukhvalyla-zakonoproekty-pro-tsyfrovi-rechi-ta-tsyfrovi-posluhy> (дата звернення: 20.11.2023)

ПАВЛИШИНЕЦЬ Н.Л.

викладачка економічних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

**ВІДНОВЛЕННЯ ТА АДАПТАЦІЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В
УКРАЇНІ**

Вже два роки як економіка України потерпає від кривавої війни росії проти нашої держави. І весь цей рік вітчизняний бізнес намагається триматися на плаву. Підприємцям довелося, оговтавшись від шоку початку повномасштабного вторгнення, підлаштовуватися до нових суворих умов. Безліч бізнесів понесли великі збитки, особливо на початку великої війни. Звісно, є підприємці, які втратили все, – через жорстокі руйнування та окупацію частини наших територій. Але в цілому бізнес намагався вижити та продовжити роботу, попри всі старання рашистів зруйнувати нашу економіку – як бойовими діями, так і енергетичною кризою.

Початок війни завдав нищівного удару по українському бізнесу. Близько 10 мільйонів українців переїхали, при чому частина з них стала ВПО, а більшість виїхала за кордон. В цих складних умовах більшість українців намагалися згуртуватися та підтримати вітчизняну економіку, невід’ємною частиною якої є бізнес. Так, багато людей почали віддавати перевагу товарам місцевих виробників, більшої популярності набувають саме українські бренди.

За рік ситуація кардинально змінилась. Велика кількість компаній повернулася на ринок, повернулася і значна частина робочих кадрів.

Потреби малого та середнього бізнесу переважна кількість підприємців вирішувала самостійно. Від початку війни для підтримки роботи велика кількість компаній вжила наступних заходів: релокація, адаптація продукції та послуг до сучасних потреб, збільшення обсягів товарів на імпорт, отримання кредитування на пільгових умовах та ін.

Розвиток бізнесу малого та середнього відбувається завдяки стійкості і винахідливості підприємців, які навіть у складні часи не готові закрити власну справу. Сприяння розвитку ветеранського бізнесу – це значний внесок у майбутнє економіки країни, адже саме він вже зараз стає рушійною силою розвитку країни. Крім того, це допомагає створенню нових робочих місць, прискоренню соціальної

адаптації та поверненню до стабільного життя сотням тисяч ветеранів та членів їх родин.

В Україні на сьогоднішній день є багато проблем, що перешкоджають розвитку вітчизняного підприємництва, вирішення яких забезпечить підвищення ефективності підприємницької діяльності, забезпечить розширення підприємницького сектора, зменшення тіньового сектору. Основну роль у цих перетворення повинна відіграти держава. Особливе значення держава повинна приділяти розвитку малого та середнього бізнесу шляхом удосконалення чинного законодавства, збереження спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва.

Список використаних джерел:

1. <https://www.unian.ua/economics/finance/chas-dlya-roboti-yak-vidnovlyuvavsyata-adaptuvavsyaukrajinskiy-biznes-za-rik-viyni-12154170.html>
2. Господарський кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Державна служба статистики. <https://www.ukrstat.gov.ua>
4. Валінкевич Н.В. Основи підприємництва : підручник / під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир :ЖДТУ, 2019. 492 с.

ПАЦКАН І.Ф.

викладачка економічних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

Економічний розвиток виступає рушійною силою прогресу, його важливою матеріальною основою. Він включає в себе модернізацію та переорієнтацію всієї економічної і соціальної системи.

Сучасна аграрна політика України спрямована на ефективний розвиток сільськогосподарських підприємств різних форм власності і господарювання, здійснення розробок великої сукупності правових, організаційних, економічних і соціальних заходів.

Передбачається створення умов такого розвитку сільськогосподарського виробництва, що дозволяє повною мірою забезпечити продовольчу потребу і безпеку країни, усунення залежності від інших країн у продуктах харчування, набуття відповідного експортного потенціалу продовольчого сектора економіки України.

Рослинництво, як комплексна галузь, складається з декількох галузей: зерновиробництво, буряківництво, льонарство, картоплярство, овочівництво, кормо виробництво та інші. Відповідно до цього формуються певні виробничі типи господарств, які відрізняються один від одного технологією та організацією виробництва, кваліфікацією робочої сили, виробництвом продукції.

Основними завданнями розвитку галузей рослинництва є раціональне використання виробничого потенціалу шляхом впровадження інтенсивних технологій, наукових форм організації виробництва і праці стосовно ґрунтово - кліматичних та економічних умов їх діяльності.

Суть інтенсивних технологій полягає в тому, що виробництво продукції здійснюється на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу при створенні умов для сільськогосподарських культур відповідно до фаз їх росту з метою забезпечення урожайності.

Одним із процесів економічного розвитку на межі століть є прогресуюча глобалізація.

Глобалізація - це багаторівневе явище, яке впливає на: а.) регіональну, національну економіку; б.) товарні, фінансові й валютні ринки, ринки праці та окремі компанії.

Основні чинники, що обумовлюють процес глобалізації:

1. Виробничі, науково-технічні й технологічні, які полягають в зростанні масштабів виробництва. Здійснюється перехід до нового технологічного способу виробництва, до наукових технологій з швидким їх розповсюдженням, які ліквідують перешкоди на шляху руху товарів, послуг, капіталів.

2. Організаційні чинники полягають у сприянні формування єдиного ринкового простору.

3. Економічні чинники виражаються у лібералізації торгівлі товарами й послугами, ринків капіталу та інших формах економічного простору.

4. Інформаційні чинники включають радикальну зміну засобів ділового спілкування, обміну виробничою, науково-технічною, економічною, фінансовою інформацією.

5. Політичні чинники включають послаблення жорсткості держаних кордонів, полегшення свободи руху громадян, товарів та послуг, капіталів.

6. Соціальні й культурні чинники дають можливості підвищення мобільності людей в територіальному, духовному й психологічному аспектах.

Список використаних джерел:

1. Закон України « Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».- 16 січня 2003 р.-www.gdo.kiev.ua
2. Батіг А.І. Планування та організація діяльності аграрного підприємства. Навч. посібник. – К.: Аграрна освіта, 2003.
3. Березівський П.С., Михайлюк Н.І. Організація виробництва в аграрних формуваннях – Львів.: Українські технології, 2001.
4. Волков О.І., Денисенко М.П. та інші: Економіка й організація інноваційної діяльності, -Київ 2004р.(ст. 179-201).
5. Румянцева А.П. Міжнародна економіка. К.: Знання прес,2003.

МЕДВІДЬ І.М.

*студент III курсу, спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України», група ФК-31*

ГРУБІНКА І.І.

*к.е.н., викладач економічних дисциплін
ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»*

СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ

Державні фінанси — це складова фінансової системи держави, її центральна сфера, через яку здійснюється вплив держави на економічний і соціальний розвиток.

За своєю економічною сутністю державні фінанси — це сукупність розподільно-перерозподільних відносин, що виникають у процесі формування і використання фінансових ресурсів держави, призначених для забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Крім того, з допомогою державних фінансів держава розподіляє і перерозподіляє значну частину валового внутрішнього продукту, який є головним об'єктом фінансових відносин.

Суб'єктами державних фінансів, з одного боку, є держава, з іншого — населення і підприємницькі структури. Державні фінанси як провідна сфера фінансової системи держави опосередковують майже 80 % усіх фінансових ресурсів і охоплюють різноманітні фінансові інституції, за допомогою яких держава здійснює свою фінансову діяльність.

До складу державних фінансів включають:

- сукупність усіх бюджетів держави; централізовані та децентралізовані фонди цільового призначення;
- фінанси підприємств і організацій державної та комунальної форм власності; державний кредит;
- державне особисте і майнове страхування.

Функціонування державних фінансів невіддільне від держави. Їх необхідність зумовлена тим, що за будь-якого типу економічної системи основним призначенням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих потреб, які не можуть бути задоволені через ринковий механізм, тобто через попит і пропонування, а також особисто кожним громадянином з огляду на відповідні об'єктивні причини. До цих потреб належать, зокрема, структурна перебудова економіки, захист навколишнього середовища, оборона, правопорядок, проведення фундаментальних наукових досліджень, загальна освіта, підготовка кадрів, соціальне забезпечення й страхування, охорона здоров'я тощо.

Виходячи з цього держава будує свою фінансову політику, визначаючи рівень втручання у господарську діяльність виробничих структур і соціального забезпечення своїх громадян. Від цих факторів залежить, яка частка валового внутрішнього продукту має зосереджуватися у фінансових інституціях, створюваних державою.

Аналіз теоретичних концепцій і практики промислово розвинутих країн показує, що в умовах ринкової економіки держава бере на себе вирішення тих завдань, які не можуть розв'язуватися приватним сектором, або розв'язуються ним неефективно, тобто державний сектор є необхідним, щоб суспільство залишалось життєздатним. Сучасна економічна теорія розглядає державний сектор у взаємодії з приватним, включаючи до аналізу обидва ці сектори, а економіка промислово розвинутих країн являє собою змішані системи, в яких можливості держави і приватного сектору взаємодіють.

Отже, на закінчення я хотів би сказати, що держава корегує неспроможність ринку, надаючи суспільні блага і вживаючи заходів проти негативних зовнішніх ефектів. В умовах недосконалої конкуренції держава проводить політику захисту споживача, організовуючи надання відповідної інформації або втручаючись у процеси ціноутворення приватними виробниками монополістами.

Список використаних джерел

1. Характеристика системи державних фінансів України. URL: <http://referat-ok.com.ua/work/harakteristika-sistemi-derzhavnih-finansiv-ukraini/> (дата звернення: 17.04.2024)
2. Державні фінанси. URL: <http://ukrreferat.com/chapters/finansy/sutnist-i-sklad-derzhavnih-finansiv-organizatsiya-finansovoi-diyalnosti-derzhavi-referat.html> (дата звернення: 17.04.2024)

МЕЛЬНИК С.І.

*студентка 2 курсу спеціальності 073 «Менеджмент»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Науковий керівник: ЗАДОРЖНА І.В.

*к.е.н., доц., доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку зі складними геополітичними подіями, що почалися від певного часового моменту, Україна виявилась у скрутній економічній ситуації. Повномасштабне вторгнення спричинило значні збитки у бізнес-секторі, зменшивши податкові надходження через припинення або втрату підприємств. Ситуація була ускладнена також збільшенням потреби у фінансових ресурсах для фінансування оборони країни та забезпечення потреб внутрішньо переміщених осіб.

Відновлення економічної стабільності в умовах воєнного стану вимагає швидкої реакції та адаптації з боку бізнесу та податкової системи. Перед бізнесом постало завдання швидкої адаптації до нових реалій, оскільки паніка та нестабільність перешкоджали звичайному функціонуванню. Саме тому необхідно було вжити заходів з підтримки бізнесу, зокрема, шляхом надання податкових пільг та інших стимулів.

Підтримка з боку міжнародних партнерів, хоча і відбувалась, виявилась недостатньою для вирішення всіх економічних викликів, що виникли внаслідок конфлікту. Необхідною була ефективна координація заходів на рівні національної та міжнародної політики з метою забезпечення стабільності та відновлення економічного розвитку.

Додаткові пільги та зміни в податковому законодавстві, прийняті Верховною Радою в Україні під час періоду конфлікту, свідчать про спроби адаптації економічної системи країни до надзвичайних умов та стресу, який супроводжується війною. Аналіз цих заходів в контексті наукового дослідження надасть ретельний огляд їхнього впливу на бізнес-середовище та податкову політику.

Прийняті законодавчі акти, спрямовані на відтермінування сплати податків, подання звітності та запровадження мораторію на податкові перевірки, а також надання податкових пільг для різних категорій платників податків, відображають важливий аспект реагування держави на складну економічну ситуацію в умовах воєнного конфлікту. Зокрема, введення мораторію та відтермінування сплати податків сприяє зменшенню фінансового тиску на бізнес та індивідуальних платників податків у період надзвичайних обставин.

Таким чином, надали пільги для платників податків, які перебувають на спрощеній системі оподаткування. А саме, з 1 квітня 2022 року до кінця воєнного стану фізична особа – підприємець також платники єдиного податку першої та другої групи, можуть не сплачувати єдиний податок. Декларація за цей період не підлягає заповненню.

З березня підприємства, які мали оборот до 10 мільярд гривень можуть перейти на спрощену систему оподаткування та сплачувати 2% від обороту, замість податку на прибуток, який становить 18% та податку на додану вартість 20%.

Зміни в податковому законодавстві відбулись і для платників податку третьої групи – 2% становитиме ставка єдиного податку на період воєнного стану, замість 5%, а також їм не потрібно враховувати, сплачувати або подавати звітність щодо

податку на додану вартість (ПДВ) за операції з постачання товарів, послуг або робіт на території України.

У квітні парламент дозволив сплачувати 2% від доходів компаніям, які мають понад 10 мільярдів гривень доходу за рік. Проте є винятки: персонал, що займається галузями, такими як гральні ігри, обмін валюти, виробництво та торгівля підакцизними товарами, видобуток, виробництво та продаж коштовних металів і каменів, управління підприємствами, а також надання послуг пошти та зв'язку.

Аналізуючи ці заходи, можна відзначити їхню комплексність та спрямованість на забезпечення функціонування бізнесу та підтримку економіки країни в умовах воєнного стану. Зокрема, встановлення спрощених умов оподаткування та зменшення податкового тиску на певні галузі економіки може сприяти збереженню робочих місць та збалансованому розвитку бізнесу в умовах небезпеки.

Отже, заходи, прийняті урядом для подолання економічних викликів у період воєнного конфлікту, виявляються стратегічною відповіддю на складні умови та спрямовані на збереження стабільності та підтримку економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Економічна правда. Податкові послаблення для парків, ФОПів та інших під час війни. Що залишити, а що переглянути?. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/18/692753/> (дата звернення: 17.04.2024).
2. Податки під час війни. Територіальні органи ДПС у Тернопільській області. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html> (дата звернення: 17.04.2024).
3. Modern problems in science. Google Books. URL: <http://surl.li/srsrr> (date of access: 17.04.2024).

МЕТЕНЬКАНИЧ Т.І.

студентка III курсу спеціальності «Туризм»

Науковий керівник: РУСИН Є.О.

викладач туристичних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

УКРАЇНСЬКА СФЕРА ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Туризм є важливою галуззю економіки України. Сфера туризму є дуже вразливою до масштабних проблем, таких як епідемії, стихійні лиха, військові конфлікти та інше. Це одна з галузей, яка зазнала значних збитків під час пандемії COVID-19. І лише тільки підприємства туризму почали оговтуватись від втрат через пандемію, як галузь зазнала ще одного сильного удару через повномасштабне вторгнення РФ в Україну.

Сфера туризму зумовлена необхідністю всебічного дослідження та аналізу діяльності туристичного ринку в умовах війни, адже, незважаючи на військові дії, щоденні обстріли в різних регіонах України, підприємства сфери туризму продовжують працювати в областях України, де немає активних бойових дій. Разом з тим задля забезпечення стабільності та виживання туристична галузь змінила підходи та стратегії ведення бізнесу.

На початку повномасштабного вторгнення галузь туризму практично повністю зупинилась. Згідно з даними Державного агентства розвитку туризму кількість податкових надходжень галузі туризму за період з січня по травень 2022 року впала на 18% в порівнянні з аналогічним періодом 2021 року. За ті самі періоди кількість платників податків в 2022 році скоротилась на 10 %, з них кількість юридичних осіб зменшилась на 17%, а фізичних осіб-платників податків на 7%. [1]

Всесвітня Туристська Організація (UNWTO), спеціалізована установа ООН, за підсумками 2022 року оцінила загальні втрати доходів світового туристичного ринку у зв'язку з війною в Україні у близько 14 млрд. доларів [2]. Водночас в

Україні надходження від галузі до держбюджету скоротилися у 2022 році на понад 30%.

Менше податків у перший рік повномасштабної війни сплатили:

1. Турбази, кемпінги, дитячі табори відпочинку (-57%);
2. Туристичні оператори (-35%);
3. Туристичні агенції (-27%).

За даними Державного агентства розвитку туризму, приріст надходжень на 46% був лише від діяльності пансіонатів та гуртожитків. Це пов'язано з тим, що у 2022 році їх використовували як тимчасовий прихисток для переселенців, які змушені були покинути свої домівки через бойові дії. [1]

У 2023-му році ситуація не стала кращою. У середньому галузь скоротилася на третину у порівнянні до початку 2022-го року: на 29% менше було сплачено податків за перші 3 місяці 23-го року, а також на 34% зменшилась кількість компаній у туристичній галузі.

Найбільш негативними факторами, які наразі не дозволяють міжнародному туризму розвиватись є такі:

1. Безпекова ситуація в Україні. В умовах ведення активних бойових дій та регулярних масованих обстрілах території України питання безпеки є одним з найважливіших для забезпечення збільшення кількості іноземних туристів.

2. Значні пошкодження та руйнування інфраструктури туризму та об'єктів туристичного показу. Наразі велика кількість туристичних об'єктів є зруйновані, пошкоджені або перебувають під окупацією росії.

3. Відсутність авіасполучення, яке є основним транспортним потоком іноземних туристів в Україну.

Війна значно змінила підходи туристів до подорожей, а також змусила сферу туризму адаптуватись до нових реалій. Туристи стали більш вимогливими та обережними в плані безпеки. Туризм, як один з способів фізичного та морального

відновлення наразі допомагає багатьом громадянам України впоратись з стресом, в якому постійно перебуває наш організм.

Великого значення почав набувати внутрішній туризм. У зв'язку з віддаленістю від зони активних бойових дій, західні регіони України набули нової популярності серед українських туристів. Згідно з дослідженням, яке провело Державне агентство розвитку туризму в партнерстві з проєктом UNICEF U-Report Ukraine з часу повномасштабного вторгнення – 24 лютого 2022 року, понад 45% опитаних українців подорожували країною з туристичною метою. За перші півтора року війни 26% опитаних мандрували регіонами країни 1-2 рази, 12% – 3-5 разів. Понад 5 разів подорожували Україною 7% респондентів.

Поступово відновлюється і виїзний туризм. Українські туристи (переважно жінки та діти) подорожують за популярними туристичними напрямками з вильотом з найближчих аеропортів країн сусідів, таких як Польща, Угорщина, Словаччина, Молдова, Румунія.

Туризм за час воєнного стану в Україні зазнав серйозних втрат та глобальних змін. Військовий конфлікт завдав значних руйнувань туристичній інфраструктурі в різних регіонах України, спричинив втрати іноземних туристів, які планували подорож до України та до інших негативних наслідків. Разом з тим той факт що український туризм досі функціонує та адаптується до нових реалій вселяє позитивні надії на подальший розвиток та відновлення. Наразі українська сфера туризму знаходиться в стані виживання, але українські підприємства та підприємці сфери туризму не втрачають віру в можливості свого бізнесу та вигадують все нові і нові рішення для залучення туристів. Беззаперечним залишається той факт, що після здобуття перемоги Україну очікує справжній туристичний бум та стрімкий розвиток сфери туризму.

Список використаних джерел:

1. Державне агентство розвитку туризму України. URL: [http:// tourism.gov.ua](http://tourism.gov.ua)

2. Всесвітня туристська організація (UNWTO). Режим доступу – <https://www.unwto.org/impact-russian-offensive-in-ukraine-on-tourism>

3. Барвінок Н. В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2022. Вип. 18(2). С. 206–217. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/12643>

4. Бордун О., Шевчук В., Монастирський В., Лучка О. «Втрати та напрями порятунку туристичного бізнесу України і умовах війни». Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2022 р.. Випуск 62. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2022.62.0.6214>

5. European Travel Commission. Режим доступу – <https://destinet.eu/background>

6. UNESCO. Режим доступу: <https://www.unesco.org/en/articles/damaged-cultural-sites-ukraine-verified-unesco>

НЕГРЯ Є.В.

студентка III курсу, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ГРУБІНКА І.І.

к.е.н., викладач економічних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

ПОНЯТТЯ ПОДАТКОВОГО ТЯГАРЯ, МЕТОДИ ЙОГО ВИМІРЮВАННЯ

Важливою характеристикою податкової політики держави є рівень податкового навантаження на платника податків.

Податкове навантаження – це частина доходу фізичних і юридичних осіб, що перерозподіляється через державний бюджет.

Теорія оптимального оподаткування, розроблена в зарубіжній економічній літературі, обґрунтовує процес вибору тієї чи іншої податкової політики, що передбачає відкритий або прихований розрахунок компромісного варіанта між

ефективністю та справедливістю, тому перш ніж вивчати способи та методи оптимізації податків, необхідно розглянути окремо дві проблеми:

- 1) оподаткування та ефективність господарювання;
- 2) оподаткування та економічна нерівність.

Насамперед необхідно розглянути, яким чином оподаткування призводить до втрати ефективності господарювання, якими показниками може бути визначена ця втрата. Податок знижує добробут споживача двома шляхами:

- 1) прямо – через передачу частини фінансових коштів від споживача органам державного управління,
- 2) опосередковано – через підвищення споживчих цін (з урахуванням продуктового податку) на товари, що обкладаються податками.

Перший шлях створює безпосередньо ефект доходу, а другий породжує опосередковано як ефект доходу, так і ефект заміщення після того, як зміниться ціна.

Під втратою ефективності при оподаткуванні розуміють надмірне зниження рівня добробуту споживачів понад того рівня, який можна було б пояснити чистою втратою доходу в результаті сплати цього податку. Тому втрата ефективності має назву надмірного тягара від оподаткування, або податкового навантаження.

Отже, податковий тягар (навантаження) – це втрата ефективності при оподаткуванні, тобто надмірне зниження рівня добробуту споживачів понад того рівня, який можна було б пояснити чистою втратою доходу в результаті сплати цього податку.

На практиці при визначенні податкового тягара частіше за все мають на увазі порівняння ставок різних податків (на прибуток підприємств, ПДВ, акцизів, мита і прибуткового податку з населення) з аналогічними податковими ставками інших країн. Але ці окремі ставки не дають змогу визначити сукупний податковий тягар в економіці. Для вимірювання загального рівня податкового навантаження на економіку в цілому може бути використаний комплексний узагальнюючий

показник частки сумарної величини всіх податкових платежів у ВВП (при його первинному і вторинному розподілах), який розраховується на основі системи національних рахунків СНР.

Раціональний вибір з можливих варіантів податкових засобів (обов'язково з урахуванням завдань податкової політики) не може бути здійснено без наявності якнайповнішої інформації про те, яким економічним суб'єктам урешті-решт доведеться нести податковий тягар. Тому аналіз розподілу податкового навантаження є важливим і невід'ємним компонентом процесу розробки рекомендацій щодо податкової політики.

Аналіз розподілу податкового тягара – це оцінка поширення навантаження податку або системи податків між суб'єктами економічної діяльності. Метою цього аналізу є визначення тих економічних суб'єктів, які врешті нестимуть податковий тягар того податку чи податків, які спочатку, можливо, передбачались для обкладання певного виду діяльності або певних суб'єктів господарювання. В основі цього аналізу лежить припущення, що податкове навантаження характеризується певним впливом, насамперед на добробут людей (а не установ чи організацій), які є споживачами, а також на виробників і постачальників засобів виробництва.

Аналіз розподілу податкового тягара в економіці являє собою процес, що включає два етапи:

- здійснюється розрахунок показників як до, так і після внесення змін унаслідок реалізації податкової політики;
- на основі показників, що засвідчують зміни в податковій політиці (зміни в цінах і доходах), розраховуються зміни в рівні добробуту індивідів у результаті змін у податковій політиці.

Оскільки практично неможливо розрахувати, яким чином введення певного податку позначиться на кожному індивіді в країні, тому користуються спрощеними підходами, згідно з якими здійснюється класифікація різних категорій економічних суб'єктів та застосовуються наслідки введення податку щодо них.

Використовуючи той чи інший підхід до класифікації суб'єктів оподаткування, можна побудувати емпіричну модель, розглянути можливості її застосування та недоліки. Серед існуючих моделей, що використовуються при аналізі розподілу податкового тягаря, найвідомішими є:

- 1) суб'єктивно-оціночна модель розподілу податкового тягаря;
- 2) загальнорівноважна великомасштабна модель розподілу податкового тягаря, що дає змогу змоделювати реальні взаємозв'язки між ринками, оцінити не тільки розподіл прямого податкового навантаження, але й розподіл чистої втрати ефективності за певних умов оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Годованець О.В. Податкове навантаження: важливий чинник соціально-економічної стратегії держави / О.В. Годованець, Т.Я. Маршалок // Економічний аналіз
2. Воскобойник Т. ПОДАТКОВИЙ ТЯГАР ТА ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ: КАТЕГОРІАЛЬНЕ ПОРІВНЯННЯ – Інновації в управлінні публічним сектором економіки (wordpress.com)

ПРОНТЕКЕР В.Є.

викладачка економічних дисциплін

ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

РОЛЬ РЕКЛАМИ В ТУРИЗМІ

Стан туризму на сьогодні великою мірою залежить від реклами. Реклама надає туризмові великі можливості для зростання та розвитку індустрії у місті, країні, світі. Якби в туризмі не була задіяна реклама з її перевагами для суспільства то, можливо туризм би не був таким популярним і поширеним, про його діяльність мало хто знав би, а користувалися його послугами одиниці. Багато чим туризм повинен завдячувати рекламі, оскільки реклама надає більші можливості для

реалізації проектів, збільшення збуту продукції, розширення кордонів, збільшення потенційних споживачів і користувачів туристичних послуг.

Реклама в туризмі є формою непрямого зв'язку між туристичним продуктом і споживачем. Це означає, що, надаючи інформацію про компанію та її турпродукт, реклама повинна переконати потенційних клієнтів вибрати саме цю компанію та її продукт, підсилити впевненість постійних клієнтів у правильності їх вибору.

Розвиток туризму складно уявити без яскравої, влучної та дійової реклами. Вона здійснює значний психологічний та соціокультурний вплив на суспільство. Проте такий вплив не слід розцінювати як примушування чи спонукання споживачів туристичних послуг до тих чи інших дій, адже сучасна цивілізована реклама - це не маніпулювання громадською думкою, а професійне формування актуальних потреб, спрямованих на саморозвиток людини. Наприклад, влучним можна вважати таке рекламне звернення, яке, пропагуючи заняття спортом та здоровий спосіб життя, пропонує за допомогою туристичної фірми відпочити на гірськолижному курорті і скористатись усім комплексом послуг зі зміцнення здоров'я людини, які там пропонуються.

Реклама туристичного продукту має низку особливостей, які визначаються специфікою туристичних послуг:

1. Специфіка туристичних послуг диктує необхідність застосування візуальних наочних засобів, які повніше висвітлюють об'єкт туристичного інтересу. Саме в туризмі реклама має відповідати принципу «краще один раз побачити, ніж сто разів почути». Скажімо, якісна фотографія рекламованого санаторію здатна значно більше емоційно вплинути на аудиторію, ніж найкрасномовніші оповіді про той самий санаторій. Отож обов'язково слід використовувати фото-, відео- та інші мультимедійні засоби.

2. Реклама в туризмі, яка обіцяє споживачам певні вигоди та переваги над пропозиціями конкурентів, насамперед економічного характеру найкраще досягає своєї мети. Завдяки рекламі потенційний споживач має повірити, що саме ця фірма

допоможе йому зекономити гроші та дозволить отримати найбільше задоволення від туристичних послуг.

Якісна та професійно виконана реклама має подвійний ефект. З одного боку, вона допомагає туристичним підприємствам освоювати нові ринки збуту, розширювати обсяги продажів, з другого - збільшувати власні доходи фірми, завдяки яким можна забезпечити належну оплату праці персоналу. Це також сприяє зростанню зацікавленості персоналу в результатах спільної діяльності [1].

Важливо підкреслити, що, як свідчить досвід рекламних кампаній провідних туристичних фірм світу, реклама має враховувати особливості країни, регіону, соціальний та політичний стан у суспільстві. Реклама у вітчизняному туризмі в жодному разі не повинна маскувати низький рівень якості туристичного продукту та обслуговування клієнтів. Якісна реклама має бути правдивою, пропагувати здоровий спосіб життя, культуру та порядність у людських відносинах.

Однією з основних вимог до реклами є її правдивість. На жаль, «золоте» правило бізнесу «не обіцяй клієнтові того, чого виконати не можеш» порушує багато туристичних підприємств. Зокрема, досить часто це відбувається несвідомо, коли з найкращих міркувань прагнуть будь-якими засобами та методами залучити клієнта. Згодом виявляється, що реалізувати свої обіцянки фірма не може, і це негативно позначається на іміджі підприємства і задоволеності клієнта його роботою.

Універсальний і всеосяжний характер, різноманіття видів і засобів поширення реклами змовляють необхідність глибшого її аналізу [2].

Реклама надає туризму щоразу нові напрями поширення індустрії туризму, а також збільшення результатів від використаної реклами. Також можна спостерігати розвиток тієї чи іншої туристичної фірми до того, як вона працювала без допомоги реклами і після того, як почала використовувати у своїй діяльності рекламу і всі її методи збільшення прибу-

тку як матеріального так і соціального.

Список використаних джерел:

1. Миронов Ю.Б. Особливості реклами в туризмі // Перехідні економічні системи: Зб. наук. пр. студентів, асп. і викл. Львів: Видавництво ЛКА, 2002. Вип. 5. 448с.
2. Дурович А.П. Реклама в туризмі: учеб. пособие. Минск: БГЭУ, 2000. 192 с.

РОСУЛ Д.Р.

студентка III курсу спеціальності «Туризм»

Науковий керівник: ПИРИНЕЦЬ М.В.

викладачка туристичних дисциплін

ВСП «Мукачівських фаховий коледж НУБіП України»

СПОСОБИ ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ

Як і туристичні ресурси, оцінка району проведення маршруту ділиться на наступні категорії:

- оцінка природних ресурсів району;
- оцінка культурно-історичних ресурсів;
- оцінка соціально-економічних ресурсів.

При оцінюванні природних передумов району звертають увагу на особливості поверхні району, перепади висот, унікальні природні об'єкти, наявність води в даному районі, характер рослинності і тваринного світу.

Що підстилає поверхню і перепади висот в районі, де передбачається проходження маршруту, необхідно оцінити для оптимального вибору місця майбутнього маршруту, вибрати потрібне спорядження і підібрати учасників походу виходячи з складності маршруту і індивідуальної підготовленості туристів.

Наявність води є найважливішим чинником, що визначає вибір місця стоянок і привалів на маршруті. Значний вплив на оцінку області маршруту роблять унікальні природні об'єкти, оскільки вони підвищують пізнавальну цінність. Такими об'єктами можуть бути печери, водопади, гірські породи і багато що інше.

Рослинний і тваринний світ впливає на привабливість району, в якому проходить маршрут тим, що від нього залежить естетична привабливість району (набагато цікавіше і легше морально йти по лісу, чим по кам'янистому плато). Тваринний світ, у свою чергу, створює позитивний акустичний фон і поживив пейзаж. Слід зазначити, що рослинність, що зустрічається в даному районі, так само впливає на спорядження учасників походу. Наприклад, якщо весь маршрут проходить в степовій або луговій зоні, то із-за браку дрів обов'язковим елементом спорядження будуть газові пальники або балони для приготування їжі, за умови тривалості запланованого маршруту в декілька днів.

Культурно-історичні туристичні ресурси району важливі, перш за все, при оцінці пізнавальних характеристик маршруту. Такими ресурсами є стоянки стародавньої людини, розвалини фортець і городищ, пам'ятники відомим людям і пам'ятники архітектури, а також самобутність і колорит даного району, ремесла і різні мистецтва.

Соціально-економічні туристичні ресурси району можуть оцінюватися з різних точок зору: з погляду безпеки звертається увага, чи обслуговується даний район КСС (контрольно-рятувальною службою), віддаленість від населених пунктів. З погляду зручностей звертають увагу на наявність в цьому районі упорядкованих готелів або кемпінгів, досвідчених екскурсіводів, провідників, а також на кваліфікованість обслуговуючого персоналу.

Перераховані чинники і будуть обусловлюють привабливість району для створення на його території туристичного маршруту.

Важливим чинником в оцінці маршруту є його пізнавальна цінність, тобто як багато турист або група туристів можуть одержати інформації впродовж маршруту. Таку цінність, в інформаційному сенсі, можуть нести різні об'єкти природного або антропогенного походження. Такі об'єкти діляться на природні і історико-культурні. Пізнавальна цінність являє собою оцінку інформації, яку несе об'єкт. Для того, що б легше оцінювати пізнавальну цінність об'єкту щодо природних і

історико-культурних об'єктів використовується така методика: спочатку визначається кількість об'єктів, які оцінюватимуться. Після цього слідує виділення критеріїв, по яких проводитиметься ця оцінка, тобто виділення набору тим, а після підтем, які можна розкрити при огляді даного об'єкту.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про туризм» // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. - К.:Юрінкомінтер, 2002
2. Державна програма розвитку туризму в Україні 2002-2010 // Правове регулювання туристичної діяльності в Україн. - К.:Юрінкомінтер,2002
3. Менеджмент туристичної індустрії:Навчальний посібник //За ред.проф.М.Школи. - Чернівці,2003

РУСАНОВА О.Ю.

*студентка 2 курсу спеціальності 073«Менеджмент»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Науковий керівник: ЗАДОРЖНА І.В.

к.е.н., доц., доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У економічному житті держави, фінанси представляють складний феномен з унікальними принципами організації та функціонування. Це обумовлено важливою роллю, яку держава відіграє у забезпеченні життєдіяльності суспільства та створенні сприятливих умов для розвитку різноманітних господарських структур. Для виконання своїх завдань держава має мати необхідні фінансові ресурси, які генеруються в її економіці. Основним джерелом фінансових потоків і фондів є національний дохід, який представляє собою створену вартість або ВВП, скориговану на витрати на виробничі знаряддя та засоби праці. Для забезпечення

своєї діяльності держава встановлює форми мобілізації доходів і витрат, велика частина яких розподіляється і перерозподіляється згідно з цілями та завданнями.

Державні фінанси можна розглядати як систему економічних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих коштів для здійснення функцій і завдань держави. У цих відносинах держава виступає одним із суб'єктів, а населення та підприємницькі структури - іншими. Як важлива складова фінансової системи, державні фінанси взаємодіють з іншими її елементами, такими як фінансові інститути і ринки, фінанси підприємств та міжнародні фінанси.

Необхідність державних фінансів пояснюється тим, що у будь-якій економічній системі головним завданням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих потреб, які не можуть бути задоволені шляхом ринкових механізмів. Серед таких потреб можна відзначити структурну перебудову економіки, боротьбу з монополізмом, захист довкілля, соціальний захист різних категорій населення (інвалідів, дітей, людей похилого віку), проведення фундаментальних наукових досліджень, забезпечення загальної освіти та підготовки кадрів, соціальне забезпечення і медичне обслуговування тощо.

Роль державних фінансів проявляється також у формах та методах мобілізації фінансових ресурсів. На умовах ринкової економіки основними засобами мобілізації фінансів у розпорядження держави є податки, збори та відрахування. Визначення об'єктів оподаткування, розміру податкових ставок та внесків, строків їх сплати, передбачених пільг, а також відповідальність за порушення податкового законодавства складають механізм впливу на економічні та соціальні процеси на рівні економіки країни в цілому. При використанні отриманих ресурсів держава визначає методи фінансування, такі як пряме бюджетне фінансування, бюджетне кредитування або бюджетні трансферти.

Система державних фінансів в Україні складається з різних сфер і ланок фінансових відносин, які мають взаємозв'язок між собою. Центральне місце в цій

системі належить державному бюджету, який є ключовим інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів. Окрім того, існують спеціальні цільові фонди, такі як Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування, Фонд сприяння зайнятості населення, які мають строго цільове призначення і призначені для вирішення конкретних завдань.

Наявність підприємств державного сектора економіки обумовлена необхідністю зміцнення обороноздатності країни, розв'язання соціальних проблем і підвищення ефективності господарювання. Важливо забезпечити оптимальне співвідношення розвитку державного та недержавного секторів економіки для компенсації "вад ринку" і забезпечення ефективного використання ресурсів суспільства.

Державний кредит є заборгованістю держави перед громадянами та підприємствами і регулюється законодавством. Великий борг може стати тягарем для державного бюджету, оскільки потребує значних витрат на обслуговування.

Страхування є складовою частиною фінансів і відбувається у сфері перерозподільних відносин. Держава може здійснювати майнове і особисте страхування як метод збереження майна громадян і підприємств.

Основні сфери фінансових відносин визначаються за ознаками каналів руху і місця концентрації фінансових ресурсів, враховуючи рівень фінансової системи.

У фінансовій сфері діяльності візьмуть участь всі органи державної законодавчої та виконавчої влади. Органи законодавчої влади, такі як Верховна Рада України та органи місцевого самоврядування, разом із виконавчою владою, такою як Кабінет Міністрів України та обласні і районні державні адміністрації, здійснюють загальне стратегічне керівництво державними фінансами відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу та законів України.

Організація оперативного управління фінансами здійснюється через систему державних органів виконавчої влади, які можна розділити на дві групи в залежності від розмежування їх повноважень. Перша група включає галузеві міністерства і

відомства, які розподіляють фінансові ресурси, створюють фінансові резерви та затверджують кошториси підвідомчих установ і організацій. Друга група включає органи виконавчої влади, для яких фінансова діяльність є основною, такі як Міністерство фінансів України, фінансові управління обласних, міських і районних державних адміністрацій.

У рамках цієї системи Державне казначейство України є спеціальним підрозділом Міністерства фінансів України, що відповідає за виконання Державного бюджету України. Крім того, Державна податкова адміністрація України забезпечує управління державними фінансами, а Рахункова палата України відповідає за фінансовий контроль за виконанням державного бюджету, використанням державних цільових фондів та утворенням і погашенням державного боргу.

Таким чином, в Україні були здійснені значні кроки у створенні системи державних фінансів, розроблені відповідні фінансові органи, що регламентують розробку та виконання державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Державні фінанси. Тематична виставка Універсального підсобного фонду Відділу комплексного бібліотечного обслуговування. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/3529#:~:text=%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%20%E2%80%94%D1%86%D0%B5%20%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97,%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%96%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA>.

2. Державні фінанси та їх місце у фінансовій системі України. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/nvnltu_2012_22.14_60.pdf
3. Державні фінанси в Україні. URL: <https://sota-buh.com.ua/news/derzhavni-finansy-v-ukraini>.

СКРИПИНЕЦЬ А.Р.

студентка 3 курсу, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ГРУБІНКА І.І.

к.е.н., викладач економічних дисциплін

ВСП «Мукачівського фахового коледжу НУБіП України»

СТРАХУВАННЯ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ

Один з ключових елементів ринку фінансових послуг є сектор страхування, що займає центральне місце в торгівлі та розвитку. Саме ефективно функціонуючий страховий сектор відіграє вирішальну роль в економічному розвитку і формуванні фінансової безпеки не тільки на макроекономічному рівні, а й з точки зору діяльності фізичних осіб і підприємств, оскільки забезпечує страховий захист юридичних і фізичних осіб від наслідків страхових подій, істотно скорочує державні витрати.

Також це дозволяє захистити бізнес від непередбачених ризиків, забезпечити соціальну підтримку населення. Крім того, страховий сектор значно зменшує невизначеність і вплив великих втрат, заохочуючи нові інвестиції, інновації та конкуренцію [1, с. 269].

За час воєнного стану розвинулися нові послуги на ринку, такі як : страхування військових ризиків та страхування інвестицій.

22 листопада 2023 року Верховна Рада України прийняла в другому читанні та в цілому проект Закону №9015 про внесення змін до Закону України «Про фінансові

механізми стимулювання експортної діяльності». Цей законодавчий акт розроблено спеціально для страхування інвестицій в Україну від численних воєнних ризиків.

Законопроект надає Експортно-кредитному агентству повноваження щодо страхування та перестраховування інвестицій в Україні від ризиків, спричинених тероризмом або бойовими діями.

За підписом Президента України Володимира Зеленського нормативно-правовий акт, за винятком окремих його положень, набрав чинності 1 січня 2024 року. Відповідно, протягом наступних трьох місяців після опублікування акта Національний банк України розробити перелік основних військових ризиків, а також порядок і умови їх страхування.

Крім того, також було заявлено, що законопроект стимулюватиме зміцнення промислового, зокрема оборонно-промислового сектору, та створення нових робочих місць. Відповідно, це має призвести до збільшення надходжень коштів до бюджетів усіх рівнів. Теоретично це виглядає досить привабливо, а також має сприяти значній підтримці економічної активності в Україні під час та після війни [2].

Отже ті чи інші зміни в законодавстві України удосконалили систему страхування, сприяли її розвитку та розширення послуг. Не дивлячись на складну ситуацію в країні, ринок страхування працює та отримує прибуток, збільшуючи його з кожним роком, проводить кампанії для підтримання довіри населення та різні проекти для фінансування державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Онищенко, С., Маслій, О., Ківшик, О., & Черв'як, А. (2023). УПЛИВ СТРАХОВОГО РИНКУ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(48), 268–281.

2. Syrota Dzis Melnyk partners. Insurance of investments and war risks in Ukraine. URL: <https://sdm-partners.com/en/news/insurance-of-investments-and-war-risks-in-ukraine-eng/> (дата звернення: 09.04.2024)

СТАРОСТА А. В.

студентка 3 курсу, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ГРУБІНКА І.І.

к.е.н., викладач економічних дисциплін

ВСП «Мукачівського фахового коледжу НУБіП України»

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ

Цінні папери та фондовий ринок є основними складовими сучасної фінансової системи, відіграючи важливу роль у розвитку економіки. Економічна природа цінних паперів та фондового ринку може бути розглянута з різних точок зору, включаючи їхню роль у привертанні капіталу, функції для інвесторів, вплив на економічну стабільність та їхній внесок у створення ефективної системи фінансування та розподілу ризиків.

Привертання капіталу та розвиток підприємств:

Цінні папери є ефективним інструментом для привертання капіталу. Компанії випускають акції або облігації для залучення грошей на розвиток бізнесу, запуску нових проектів чи виплати високих дивідендів. Це дозволяє підприємствам розширювати свою діяльність та створювати нові можливості.

Функції для інвесторів:

Для інвесторів цінні папери є засобом розміщення капіталу з метою отримання прибутку. Акції надають можливість власникам отримувати частку в прибутку компанії та визначати її стратегічні рішення. Облігації, з іншого боку, є менш ризикованою інвестицією з гарантованим доходом у вигляді відсотків.

Сприяння ліквідності та ціноутворенню:

Фондовий ринок дозволяє легко купувати та продавати цінні папери, що забезпечує їхню ліквідність. Ціноутворення відбувається на основі попиту та пропозиції, а ринкові ціни відображають інформацію про загальну оцінку ринком.

Зменшення ризиків та диверсифікація:

Інвестори можуть зменшити ризики, диверсифікувавши свій портфель цінних паперів. Різноманіття інвестицій дозволяє розподілити ризики та збалансувати можливі втрати чи прибутки.

Вплив на економічну стабільність:

Фондовий ринок може впливати на економічну стабільність, сприяючи розвитку капіталовкладень та створенню стабільної фінансової системи. Процес залучення капіталу через цінні папери сприяє розвитку підприємств та галузей, що в свою чергу сприяє зростанню економіки.

Перспективи ринку та інновацій:

Фондовий ринок є джерелом фінансування для новаторських компаній та галузей, що сприяє виникненню нових технологій та бізнес-моделей. Інвестори часто сприяють інноваціям, інвестуючи в компанії, які пропонують передові рішення.

Залучення міжнародних інвестицій:

Фондовий ринок відкритий для міжнародних інвесторів, що створює можливість для залучення зовнішніх капіталовкладень. Це дозволяє країні залучати міжнародні інвестиції та сприяти розвитку своєї економіки.

Список використаних джерел:

1. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс].URL: <https://www.nssmc.gov.ua>

2. Левус Н. Перспективи розвитку фондового ринку України / Н. Левус. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, Екф, 2015.

СТРОЇН К.В.

студентка 3 курсу, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ГРУБІНКА І.І.

к.е.н., викладач економічних дисциплін

ВСП «Мукачівського фахового коледжу НУБіП України»

ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ЙОГО РОЛЬ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

У сучасній економічній науці існує кілька визначень такого поняття як «фінансовий ринок». В першу чергу варто відзначити, що фінансовий ринок, як і будь-який інший ринок, – це система відносин між покупцями і продавцями.

Ступінь розвиненості фінансового ринку сприяє більш ефективному розподілу капіталу. Позитивна роль фінансового ринку в економіці полягає в перерозподільній функції, за допомогою якої грошовий капітал спрямовується на розвиток економіки, в тому числі, і інноваційний. Таким чином, фінансовий ринок сприяє підвищенню ефективності економіки за рахунок перерозподілу фінансових ресурсів в найбільш перспективні галузі, забезпечуючи тим самим внесок в економічне зростання, а також містить у собі потенціал як фактор інноваційного розвитку економіки. Фінансовий ринок України та його сегменти розвивалися по-різному.

Проаналізувавши стан фондового ринку України можна прийти до висновку, що даний ринок характеризується слабким розвитком. Він, нажаль, не виконує класичні функції фондового ринку щодо ефективного залучення капіталу для емітентів і використовується здебільшого для обслуговування потреб державного бюджету України.

В цілому можна зробити висновок, що фінансовий ринок України має достатньо велику кількість проблем та потребує впровадження послідовних дій щодо його розвитку. Однією із головних проблем ринку є економічна та політична нестабільність, що перешкоджає нормальному його функціонуванню та призводить до зниження рівня довіри користувачів до нього.

На основі вищенаведеного можна сформулювати причини нерозвиненості фінансового ринку в Україні та його ключові проблеми:

1. Фінансовий ринок, не дивлячись на його високе значення у ринковій економіці, не є пріоритетом для держави, що не стимулює його розвиток.
2. Відсутня зручне і зрозуміле вітчизняному та зарубіжному інвесторові правове поле – це стосується законодавства, судів і податків. До того ж воно досить часто змінюється та здебільшого не відповідає світовим нормам, особливо в сфері захисту інвесторів.
3. Внутрішній інвестор відсутній, а іноземці не прагнуть інвестувати в Україну через високий рівень нестабільності та незрозумілі правила «гри» на ринку.
4. Відсутність інтересу фізичних осіб до фінансового ринку. Фізичні особи зазвичай у якості фінансових інструментів використовують депозити, інші інструменти фінансового ринку є або не зрозумілими або не доступними для громадян.
5. Відсутність адекватного захисту прав міноритаріїв і взагалі власників, що є неприпустимим для західного інвестора.
6. Низький рівень фінансової грамотності громадян та відсутність традиції та культури користування фінансовими послугами.
7. Загальна недосконалість корпоративного управління, низька якість фінансової звітності, зовнішнього і внутрішнього аудиту, неадекватна вартість активів емітентів.

Наявність усіх зазначених проблем потребує здійснення значної кількості зусиль від регуляторів ринку та інших державних органів влади для розвитку

фінансового ринку: розробка та впровадження сучасних нормативно-правових актів, співпраця між Урядом, НБУ та НКЦПФР та інше. Але головним є забезпечити економічну стабільність фінансового ринку в країні.

Список використаних джерел:

1. Річні звіти Нацкомфінпослуг / Матеріали офіційного сайту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfp.gov.ua/content/richni-zviti-nackomfinposlug.html> (дата звернення: 10.04.2024)
2. Коваленко Ю.М., Онишко С.В., Кужелев М.О. Фінансовий ринок: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 442 с. (дата звернення: 10.04.2024)

ТОФАН І.М.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний університет природокористування*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У МИТНІЙ СПРАВІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Митниця – це одне ключових джерел формування доходів держави. Разом і з Державною податковою службою України (надалі ДПСУ), Державна митна служба України (надалі ДМСУ) є двома базовими службами які контролюють та забезпечують державний бюджет фіскальними надходження. Внаслідок митних оформлень товарів зовнішньо-економічної діяльності суб'єктів господарювання та фізичних осіб у 2023 році товарів ДМСУ перерахувала до державного бюджету 459,8 млрд. грн. митних та супровідних платежів, що складає 31,8% усіх доходів. Динаміка фактичних надходжень від митниці у 2023 році є позитивною у порівнянні з 2022 роком. Незважаючи на війну яка триває в Україні, митна служба збільшила надходження на 53 % або на 159 млрд. за аналізуючий період [1].

Суттєвий вплив на зростання надходжень від діяльності митниці належить застосуванню сучасних інформаційних технологій та ресурсів які задіяні в роботі митної служби за останні два роки. Під час воєнного стану набули подальшого розвитку та вдосконалення, згідно реалій сьогодення, наступні ключові напрямки митної діяльності. Перш за все цифровізація митних процедур. Запровадження ширшого спектру використання електронних декларацій з метою пришвидшення процесу митного оформлення зовнішньо-економічної діяльності суб'єктів господарювання. Поряд з електронним декларуванням впроваджена система автоматизованого аналізу ризиків та інших інструментів задля оптимізації митного контролю та виявлення і недопущення порушень митного законодавства. Значно розширився доступ митників до державних онлайн-сервісів задля отримання інформації про статус фізичних осіб, збільшилися можливості і для платників податків, щодо відстеження статусу декларацій, подання запитів, сплати митних зборів, тощо.

Під час воєнного стану, надзвичайно актуальним і стратегічно необхідним є отримання своєчасної військової та матеріальної допомоги від іноземних партнерів. З цією метою зазнала значних змін і робота ДМСУ в частині митного оформлення експортних операцій. Так запроваджено пріоритетне оформлення експортних декларацій критично важливих товарів – медикаменти, енергоносії, продовольчі товари , тощо. Значно спрощено митне оформлення експортних процедур сільськогосподарської продукції – зерно, олія, тощо з метою стимулювання вітчизняних товаровиробників та залучення додаткової валютної виручки в умовах системного дефіциту бюджету внаслідок воєнних дій. У зв'язку. Відповідними службами надається системна та цілодобова інформаційна підтримка експортерів – консультації щодо прискорення експортних процедур, дотримання правил та пошук нових можливостей завдяки інформаційним ресурсам. Так “підприємство-резидент, що виконує будь-яку роль в міжнародному ланцюзі постачання товарів (виробник, експортер, імпортер, митний представник, перевізник, експедитор, утримувач

складу) та отримало авторизацію відповідно до вимог цієї глави, набуває статус авторизованого економічного оператора (надалі АЕО)” [2]. Суб’єкт зовнішньоекономічної діяльності який отримав авторизацію АЕО користується цілим рядом переваг при проведенні митного оформлення товарів: виконання митних формальностей комерційних товарів, в першочерговому порядку; зменшення автоматизованою системою управління ризиками форм та обсягів митного контролю під час здійснення митного оформлення товарів; використання спеціально визначеної (за наявності) смуги руху в пункті пропуску через державний кордон України; використання національного логотипа АЕО задля ідентифікації.

Та все ж, попри усі потуги ДМСУ митні правопорушення все ж мають місце і завдають значної фінансової шкоди як державі так і суб’єктам господарювання які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. З метою виявлення і недопущення в подальшому митних правопорушень розроблені інформаційні ресурси, які знаходяться на озброєнні митних органів здатні аналізувати дані імпорту та експорту задля виявлення підозрілих операцій, контрабанди та інших порушень митного законодавства. З метою покращення навиків застосування інформаційних технологій на митниці проводиться постійне навчання персоналу митних органів з питань кібернетичної безпеки та підвищення їхньої обізнаності про кібернетичні загрози в умовах воєнного стану. Розвиток інформаційних технологій, неминуче призводить до використання штучного інтелекту в роботі ДМСУ. Першою сферою застосування досягнень науки і техніки безумовно є комп’ютерний моніторинг щодо аналізу даних імпорту та експорту з метою виявлення потенційних загроз у вигляді порушень митного законодавства. Часткову участь штучний інтелект приймає при перевірці документів на товар та введення даних для обробки інформації та формулювання висновків про потенційні загрози, тощо.

Таким чином, важливо зазначити, що використання інформаційних технологій та ресурсів у митній справі повинно спростити фізичний контроль працівникам митної служби, мінімізувати помилки персоналу, унеможливити контрабандні

перевезення та забезпечити позивну фінансову динаміку грошових надходжень до бюджетів та фондів держави.

Список використаних джерел:

1. У 2023 році Держмитслужба перерахувала до бюджету 459,8 млрд грн [online]Доступно:<https://customs.gov.ua/en/news/novini-20/post/u-2023-rotsi-derzhmitsluzhba-pererakhuvala-do-biudzhetu-4598-mlrd-grn-1438> [Дата звернення 14 квітня 2024]
2. Митний Кодекс України №4495-VI від 13 березня 2012 року. Редакція від 13.01.2024.[online]Доступно:http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T124495.html [Дата звернення 11 квітня 2024]
https://mbiz.censor.net/columns/3476975/chy_potribno_ukrayini_pilgove_opodatkuvannya_pid_chas_viyiny

ЧИЧКАРЬОВА О.

*студентка 2 курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа»,
Мукачівський кооперативний фаховий коледж бізнесу*

Науковий керівник: ХИМИЧ Т.В.

*викладач вищої категорії
Мукачівський кооперативний фаховий коледж бізнесу*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА СЕРВІСНІ ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ПОСЛУГ

У сучасних складних умовах господарювання, розвиток готельно-ресторанних підприємств, забезпечення їх стратегічних конкурентних переваг на ринку послуг є можливими тільки за рахунок використання ними інновацій. Обґрунтована важливість технологічних, сервісних і процесних інновацій.

Активізація інноваційної діяльності є одним із ключових факторів підвищення конкурентоздатності готельно-ресторанних підприємств. На думку багатьох вчених, вітчизняні підприємства мають потребу в інноваціях, які впроваджуються саме з метою підвищення їх конкурентоспроможності. Вибір

основних напрямів інновацій є важливим завданням, що визначає кінцевий результат діяльності підприємств – підвищення задоволеності клієнтів і ефективності управлінських процесів.

В умовах глобальної нестабільності та поширення викликаних пандемічною кризою деструктивних соціально-економічних явищ і процесів особливого значення набуває формування нових та модернізованих підходів до реалізації соціальної політики, зокрема у готельно-ресторанній сфері.

Підвищення попиту на готельно-ресторанні послуги та зростання конкуренції на туристичному ринку зумовлює необхідність пошуку та використання нових більш ефективних методів розвитку закладів гостинності на основі впровадження організаційних, продуктових, сервісних, інфраструктурних, інформаційних інноваційних технологій. У таких умовах одним із важливих пріоритетів розвитку туристичної сфери України є модернізація, що забезпечить зростання конкурентоспроможності вітчизняного ринку туристичних послуг.

Національним законодавством інноваційна діяльність визначається як наукова, технологічна, організаційна, фінансова та комерційна діяльність, спрямована на реалізацію інноваційних проєктів, створення інноваційної інфраструктури з метою забезпечення її діяльності.

У проєкті Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» 2021 р. пропонують таке трактування терміну інновація: «інновація – це інноваційна продукція, результат інтелектуальної та/або творчої діяльності, втілений у новоствореному або вдосконаленому продукті, послuzі, технології, процесі, моделі, методі, а також їх поєднанні, що відрізняється від існуючих на ринку товарів, послуг, технологій, процесів науково-технологічною новизною, створює соціальний та/або економічний ефект та сприяє задоволенню існуючих або потенційних потреб на ринку, використовується у практичній діяльності або впроваджений у виробничий процес» [1].

У даному проекті не визначають термін «технологія», а посилаються на Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», в якому трактується: технологія – результат науково-технічної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції, надання послуг».

Об'єктом технології виступають наукові та науково-технічні результати, об'єкти права інтелектуальної власності (зокрема винаходи, корисні моделі, твори наукового і технічного характеру, комп'ютерні програми, комерційні таємниці, ноу-хау або їх сукупність), в яких відображено перелік, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації і зберігання продукції [2].

Під «інноваціями у сфері послуг» слід розуміти творчий процес, за допомогою якого нові ідеї, цінності, методи, процедури, технології, стандарти або вироби впроваджуються з метою досягнення певних завдань у сфері обслуговування. Ця сфера, як правило, пов'язана з великою кількістю населення і представлена складними комплексами різних підприємств і служб, об'єднаних в єдиному процесі його обслуговування. Тому очевидно, що ефективність підприємств визначається не окремими нововведеннями (інноваціями), що застосовуються в окремих структурних одиницях комплексів, а цілою низкою інновацій, їх гармонійним і ефективним використанням у всьому творчому процесі [3].

Технологічні інновації – це інновації, що зумовлюють: застосування новітніх прогресивних методів обслуговування клієнтів; наявність інноваційних технічних засобів та системи, що забезпечують процес обслуговування, упровадження інновацій у сферу надання додаткових послуг; застосування новітніх інформаційних систем.

Водночас, будучи сегментом туристського ринку, готельно-ресторанне господарство відчуває безпосередній вплив сучасних тенденцій і закономірностей інноваційної діяльності в туристичній індустрії та у сфері послуг загалом. Тому для його успішного функціонування поряд із технологічними процесними та продуктовими інноваціями необхідні ринкові, організаційні, управлінські, продуктові та сервісні інновації у сфері туризму.

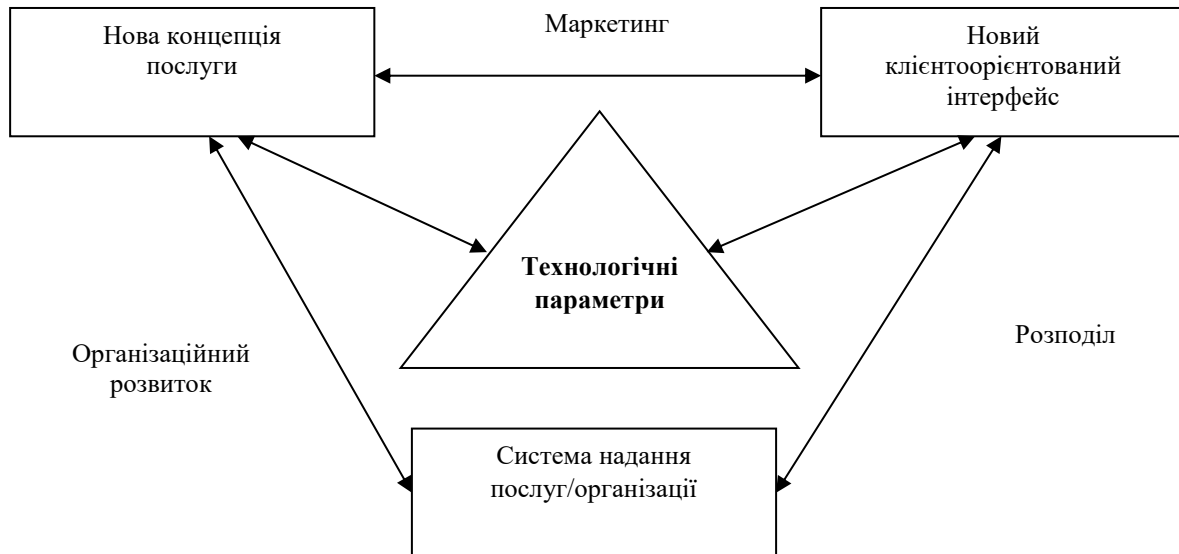
До сервісних інновацій відносяться всі зміни, які вперше знайшли застосування на готельно-ресторанному підприємстві і приносять йому конкретну економічну та/або соціальну ефективність. Це можуть бути, наприклад, нове застосування технологій у процесі обслуговування, нові форми роботи з партнерами або нові способи організації та управління послугами. Інноваційні послуги визначаються технологічною взаємодією, побудованою на удосконаленні існуючих характеристик послуг, покращенням процесу їх надання або комбінацією існуючих технологій.

Сервісні інновації в готельно-ресторанному господарстві визначаються особливостями роботи на ринку послуг, що при врахуванні інноваційних змін у суміжних із ним галузях економіки створюють потужний мультиплікативний ефект. Тобто стимулами інноваційної активності підприємств можуть бути незворотні процеси у суміжних галузях економіки, наприклад розвиток туризму і рекреації. Основними напрямками сервісних інновацій готельно-ресторанних підприємств є: продуктові інновації, концептуальні інновації, інформаційні технології, інновації у сфері безпеки, маркетингові інновації.

Сервісні інновації впроваджуються за такими напрямками: введення нових чи удосконалення існуючих продуктів, нові способи взаємодії зі споживачами, нові процеси створення вартості, нові способи отримання доходів, кадрові, організаційні, культурні елементи нових систем надання послуг, а також їхні технологічні параметри. Всі чотири виміри взаємоспрямовані на оптимізацію

стратегічної та тактичної роботи підприємства сфери послуг, маючи власні життєві цикли, формуючи активні чи пасивні інновації.

На мал. 1 визначено взаємозв'язок між складовими концепції сервісних інновацій як напрямів для організаційного розвитку, розподілу (збуту) та маркетингу.

Мал. 1. Взаємозв'язки між вимірами моделі сервісних інновацій

Застосування сервісних інновацій менеджментом готельно-ресторанних підприємств побудоване на розумінні їхніх особливостей. Починаючи з етапу вибору стратегії на інноваційну активність, слід враховувати: процес виробництва й споживання послуг відбувається одночасно; нецілісність якості продукту, інших бізнес-процесів; стійка залежність від цільових споживачів і партнерів; вплив усіх інновацій, що впроваджуються, на споживачів; нелокальний характер інноваційних змін; пряма залежність від комунікаційних та інформаційних технологій; інтерактивність інновацій; багатовекторність інноваційних змін, технологічну ефективність, яка характеризується рівнем інноваційного технологічного розвитку, рівнем конкурентоспроможності технологічних факторів інноваційного спрямування [4, с. 215].

Слід також враховувати, що специфіка інноваційної діяльності полягає в тому, що розробка окремих видів інновацій потребує спільних зусиль підприємств регіону та певної підтримки місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування.

Отже, інноваційність готельно-ресторанних підприємств визначається їхнім бажанням, готовністю до продукування, модифікування, адаптування, впровадження та використання інновацій різних рівнів, форм і видів. Модифікування пов'язане з удосконаленням, доповненням готельно-ресторанних послуг, які відповідають на їхні запити; з удосконаленнями, що спрямовані на задоволення усіх сегментів сфери послуг. Технологічні інновації спрямовані на створення та застосування значних технологічних удосконалень у продуктах і процесах, технологічно нових або значно вдосконалених послуг, нових або значно вдосконалених способів виробництва (передачі) послуг тощо. У сфері готельно-ресторанних послуг сервісні та процесні інновації досить часто взаємопов'язані і взаємодоповнюючі (через залученість клієнтів у процес надання послуг та клієнтоорієнтований характер діяльності підприємств), а технологічні інновації є основою для їх реалізації, виконуючи підтримуючі функції.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності». <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc>
2. Орлюк О. Деякі аспекти застосування Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=>
3. Тарасенко О. І. Основи інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства <https://www.google.com.ua/url?sa=t&repository>.

4. Влащенко Н. М. Інноваційні технології у ресторанному, готельному господарстві та туризмі: навч. посіб. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 373

ШАЛАЙКО М.Ю.

*здобувачка освіти спеціальності «Фінанси банківська справа та страхування»,
ВСП «Стрийський фаховий коледж Львівського НУП»*

Науковий керівник: ПИЛИПЕНКО Л.О.

*викладач вищої категорії, викладач-методист,
ВСП «Стрийський фаховий коледж Львівського НУП»*

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЧАТКУ ВІЙНИ

Страховий ринок — це особливе соціально-економічне середовище, форма економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист, формуються попит та пропозиція на нього.

Страховий ринок України характеризується стрімким, тривалим зростанням за багатьма параметрами (обсяги страхових премій, страхових виплат, обсяги сформованих резервів), вдосконаленням структури ринку на користь добровільного страхування, зростанням фінансової надійності страховиків.

У IV кварталі 2022 року відновлення діяльності страховиків та інших учасників фінансового ринку України було повільним і нерівномірним, обсяги послуг залишалися набагато меншими від довоєнних.

За рік кількість небанківських фінансових установ помітно скоротилася на 422 компанії, переважно через вихід з ринку фінансових компаній та кредитних спілок. Обсяг активів у IV кварталі зріс лише у фінансових компаній, загалом у 2022 році – у страховиків і фінансових компаній (на близько 10%).

За квартал із Реєстру вилучено: 88 фінансових компаній, 17 кредитних спілок, 11 страховиків та по 8 ломбардів і лізингодавців. Кількість страховиків скоротилася зі 139 до 128 СК (у т.ч. 12 страховиків життя). Виключенню компаній із Реєстру зазвичай передують анулювання ліцензій. Упродовж IV кварталу анульовано всі

ліцензії 121 установі, переважно фінансовим компаніям і кредитним спілкам. Третина компаній позбавлені ліцензій за рішенням регулятора.

Впровадження міжнародних стандартів страхування в Україні є одним із важливих завдань і можливих напрямів входження страхового ринку держави у міжнародне страхове співтовариство. Проте, це можливо лише при врахуванні економічного і політичного становища країни, фінансової стабільності і створенні законодавчої бази страхування. Залежно від економічного стану держави і фінансової стійкості страховиків буде формуватися і концепція страхування, тобто по суті визначатиметься рівень страхових гарантій з боку держави і окремих страховиків. При цьому страхові компанії можуть стати важливим інструментом проведення реформ, оскільки страховики знають сильні і слабкі сторони клієнтів і мають певний досвід ринкових перетворень.

Порівняно з розвинутими країнами, страховий ринок України є досить малим. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, загальний обсяг страхових вкладень у 2022 році склав близько 45 мільярдів гривень, що становить менше 1% ВВП країни. У порівнянні з країнами Європейського Союзу, де рівень застрахованості може досягати 8-10% ВВП, ця цифра в Україні є досить низькою.

Страховий ринок України є середнім за розміром ринків зі страховими преміями, які менші в порівнянні з розвинутими країнами. Україна має кілька великих страхових компаній, але в цілому ринок є досить розфрагментованим, з великою кількістю маленьких страхових компаній.

Рівень розвитку страхового ринку України не досягне такого рівня, як на зарубіжних ринках, зокрема в розумінні використання сучасних технологій та інноваційних рішень. Однак останніми роками є певний прогрес у цьому напрямку, із впровадженням електронного страхування та інших цифрових рішень.

Одна з основних проблем страхового ринку України - низький рівень довіри населення до страхових компаній. Багато людей мають негативний досвід щодо

виконання страхових виплат, або вважають процес страхування складним та незрозумілим.

В Україні страхова культура серед населення та бізнесу знижена. Багато людей та підприємств не розуміють важливості страхування та не вважають його необхідним аспектом своєї фінансової діяльності.

Декілька шляхів подолання проблем на страховому ринку України:

Необхідно підтримувати постійну роботу з рівня освіти населення щодо страхових послуг, відомостей про їх важливість та необхідність. Пропагувати страхову культуру серед населення шляхом масових заходів, таких як семінари, тренінги, розповсюдження інформаційних матеріалів тощо. Важливо забезпечити ефективний нагляд за діяльністю страхових компаній, контроль за дотриманням законодавства, а також налагодити механізми взаємодії між страховими компаніями, клієнтами та регуляторами.

Важливо забезпечити ефективний нагляд за діяльністю страхових компаній, контроль за дотриманням законодавства, а також налагодити механізми взаємодії між страховими компаніями, клієнтами та регуляторами.

Необхідно забезпечити більшу конкуренцію на страховому ринку розширення доступу до нових страхових компаній, впровадження антимонопольних заходів та створення рівних умов ринку для всіх учасників ринку. Конкуренція сприятиме підвищенню якості послуг та зниженій ціні на страхові продукти.

Для підвищення довіри до страхового необхідно ввести заходи щодо запобігання ринку шахрайства та зменшення кількості неплатоспроможних страхових компаній. Це може включати вдосконалення процедур видачі ліцензій на здійснення страхової діяльності, встановлення вимог до фінансової стійкості страхових компаній, а також посилення контролю за їх діяльністю.

Список використаних джерел:

- 1.** Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. —К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
- 3.** Білик І.В. Особливості структури та інфраструктури страхових ринків України та Польщі // Теорія і практика фінансів: зарубіжний досвід // Світ фінансів,-1-(14), березень, 2008р., С.168.

«ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ КРАЇНИ»

Збірник матеріалів Міжвузівської науково-практичної інтернет конференції

Видано в авторській редакції